

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXX AUGUST – RUGPJŪČIO 10, 1995 Nr. 29

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRASTIS

MARTYNAS JANKUS IR TAUTININKAI

Rimantas Giliauskas

Rugpjūčio pradžioje minime Mažosios Lietuvos Patriarcho Martyno Jankaus gimtadienį.

Paskutinio Aušrininko palaikai dar neseniai atgulė į gimtųjų Bitėnų žemę, iš kurios ne kartą prievarta jis buvo išvarytas į Rytus ir į Vakarų, tačiau vis namo sugrįždavo. Sugrįždavo, nes šis didis ir šakotas lietuvių tautos darbininkas, tautinės sąmonės žadintojas, lietuviškos draudžiamos literatūros kūrėjas, spausdintojas bei platintojas gyvenimo prasme laikė darbą, kad prie Rambynų išliktų lietuvių šnėka ir kad nuo panemunių nebūtų išstumtas lietuviško gyvenimo būdas.

Švento kalno papėdėje, Rambynų Vaidila, jau pagarbinau mažiaus sulaukęs, Lietuvos visuomenės ir net užsienio svečių buvo dažnai lankomas ir už gražius darbus, atiduotus Tautai ir Valstybei, deramai pagerbtas.

Plataus veiksmo būta žmogaus. Jis – sukilimo dėl Klaipėdos siela ir Mažosios Lietuvos Gelbėjimo vyriausiojo komiteto pirmininkas, Klaipėdos krašto Gelbėjimo komiteto, politinių, kultūrinių bei ekonominių organizacijų Seimo Šilutėje pirmininkas ir tvirtas derybininkas su Nepaprastąja komisija dėl Klaipėdos likimo 1923 metais, jis – Lietuvių tautininkų sąjungos narys, Pagėgių skyriaus sąrašė įrašytas septynioliktuoju ir šio skyriaus ilgametis Garbės pirmininkas.

1927 m. spalio 16 d. Pagėgiuose susirinkę 36 lietuviai nutarė, kad Tautininkų sąjungos skyriaus steigimas "ypačiai Klaipėdos krašto lietuviams būtų naudingas".

Daugeliui to meto Lietuvos tautininkų valstybės ir vietinių ūkinių-ekonominių reikalų sprendimų paieškos užimdavo vieną svarbiausių darbotvarkės vietų. Tačiau Pagėgių, Šilutės, Tauragės, Klaipėdos tautininkai turėjo dar vieną, gal patį svarbiausią rūpestį – lietuvių išsaugojimo siekį.

Lietuvos pamaryje neramūs tai buvo laikai ne tik Martynui Jankui, Alfredui Budriui, Rudolfui Marksui, Hermanui Brožaičiui ir kitiems tautininkams, kurie 1930 m. spalio 15 d. rašė į Kauną... "Kaip Jums gerai žinoma bus, pas mus nėra partijų kovos, bet yra tautinė kova... Daug Klaipėdos krašto lietuvių... vengia lankyti susirinkimus, prisibijo viršaičių, teismų... Saugojasi vokiečių, kad nepakenktų kasdieniniame gyvenime, kadangi autonomijos įstaigos visgi materialiniu požiūriu valdo ūkininkiją... Mes, kai kurie Klaipėdos krašto lietuviai šito darbo (lietuvių – red.) nepaleisime, bet prie šitokių sunkių aplinkybių, tai Jūs mums kiek yra galimybių turite padėti".

1931 m. gegužės 5 d. iš Klaipėdos atėjo žinios apie tenai vykstančius neramumus, kad "pradėta nuo spartesniosios gimnazijos panaikini-

Istorinė nuotrauka. Mažosios Lietuvos patriarcho Martyno Jankaus 80 metų sukakties iškilmingas minėjimas Bitėnuose 1938 metais. Valstybės prezidento apdovanotas Vytauto Didžiojo ordinu sukaktininkas dėkoja gausiai atvykusiems jo pasveikinti svečiams. Sėdi: V. Sidzikauskas, solistė V. Zaunienė ir R. Sidzikauskienė

mo..., privačių pradžios mokyklų uždarymo..., kad mieste vokiečiai atvirai rodo lietuviams neapykantą, platina mi Hitlerio atsišaukimai..."

1931 m. birželio 12 d. Tautininkų sąjungos ir kitų lietuviškų organizacijų pastangomis buvo atidarytas Šilutės lietuvių klubas, veikė 1925 m. sausio 21 d. Prezidento Antano Smetonos ir prof. Vinco Krėvės-Mickevičiaus atidarytas Klaipėdos lietuvių klubas ir Lietuvių tautiškoji taryba Klaipėdos kraštui.

Tačiau jėgos iš anapus buvo galingos. Metiniame 1932 m. kovo 6 d. susirinkime Šilutės tautininkai jau su neviliumi svarstė, "kaip apsiginti vokiečių puldinėjimų ant lietuvių".

Visa tai – daugiau kaip pusės šimtmečio senumo fak-

tai apie Tautos ir Valstybės pastangas išlikti, nes kandžiojamas buvo iš visų pusių.

Pasikeitė laikai, šiandien jau kalbama apie Europą be sienų, be pilietybės, be savų pinigų ir joje laimingą bei klestinčią Lietuvą (kažkur jau girdėta!).

Galime didžiulius priešgalingas kaimynes, kad mūsų Valstybės rūpestis Lietuvos tautinėmis mažumomis didesnis, negu pas jas, tačiau ar normalu, kad vos išvažiavus už Valstybės sostinės ribos jau negalime susišnekėti valstybine kalba ir nebeaišku, kada susikalbėsime.

Galime girtis, kad samdomė Vokietijoje mokytojus, kurie važinėja po Šilutės rajoną ir moko gyventojus vokiškai. Steigiame vietines organizacijas, kurių pastangomis, už Vokietijos pinigus,

vokiečių kilmės gyventojams rajone statome namus. Iš Vokietijos jiems siunčiamos buvusių "memelenderių" paaukotos labdaros siuntos, atvažinėja Vokietijos Vidaus reikalų ministerijos pareigūnai. Pradėtas leisti naujas žurnalas "Sveika, Vokietija!".

Rugpjūčio septintoji Bitėnuose tebūnie mums visiems diena pagerbti didžio Lietuvos Martyno Jankaus prasmingo gyvenimo ir aukos Tėvynei atminimą. Būdami pernelyg tolerantiški daugeliui Lietuvoje dabar vykstančių abejotinų procesų ir kasdieną matydami bei jausdami nelengvą gyvenimą, neturime teisės pamiršti, kad istorija mėgsta paišdykauti, o kai kada – ir pasikartoti.

1995 07 25

1946 metų gegužės 23 d., Vokietijos mieste Flensburge, nustojo plakusi tauraus patrioto, lietuvininko Martyno Jankaus širdis. Išreikšdami nuoširdžią pagarbą tautiečiai, tuo metu gyvenusieji Vokietijoje, nenurūkstamu sriautu ėjo prie šio didžio Žmogaus karsto paskutinį kartą nulenkti galvą ir atsiveikinti su Juo. Nuotraukoje Martyno Jankaus laidotuvės Flensburge 1946 metais.

Dirvos arch. nuotr.

Girdėta iš Vilniaus

• **PREZIDENTAS SAKĖ, KAD REIKIA STIPRINTI RYŠIUS SU IŠEIVIA.** Pirmadienį Algirdas Brazauskas priėmė sekmadienį Vilniuje prasidėjusių V pasaulio lietuvių sporto žaidynių delegacijų vadovus. Prezidentas sakė, kad būtina yra stiprinti ryšius su išėivija, šalinti nesusipratimus pilietybės ir vizų klausimais, sudaryti sąlygas užsienio lietuvių vaikams ilsėtis Lietuvoje.

Per susitikimą kalbėję Artūras Mičiudus (Argentina), Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkas Bronius Nainys (JAV), Audrius Šileika (Kanada), Antanas Laukaitis (Australija), Vytautas Budzeika (Lenkija) pasidžiaugė puikiai organizuota švente, padėkojo už svetingumą.

• **KONGRESAS NUTARĖ: 1998 M. BUS RENGIAMAS ANTROJI LIETUVOS TAUTINĖ OLIMPIADA.** Pirmadienį Lietuvos Respublikos Vyriausybės rūmuose įvyko pasaulio lietuvių sporto sąjungų kongresas. Jo dalyvius pasveikino einas Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko pareigas Mindaugas Stankevičius.

Lietuvos Tautinio olimpinio komiteto prezidentas Artūras Poviliūnas savo pranešime priminė, kad 1938 metais buvo surengta pirmoji Lietuvos tautinė olimpiada. Po penkerių metų turėjo įvykti antroji, bet sutrukdė sovietų okupacija ir antrasis pasaulinis karas. Pirmosios olimpiados dalyviai, sporto veteranai siūlė atgaivinti tautinių olimpiadų idėją ir kartu išsaugoti okupacijos metais emigracijoje pradėtas rengti pasaulio lietuvių sporto žaidynes. Kongresas pritarė pasiūlymams ir nusprendė 1998 metais surengti antrąją Lietuvos tautinę olimpiadą, savo programoje jungiančią ir šeštąsias pasaulio lietuvių sporto žaidynes bei stipriausių pasaulio lietuvių sportininkų čempionatus.

• **VYTAUTAS LANDSBERGIS APIE SAVIVALDYBIŲ SANTYKIUS SU VYRIAUSYBE.** Tradicinėje pirmadienio spaudos konferencijoje Vytautas Landsbergis daugiausia dėmesio skyrė savivaldybių santykiams su LDDP vyriausybe. Pagrindinė dabartinės valdžios tendencija, sakė Vytautas Landsbergis, – kuo mažiau savivaldos, kuo daugiau valdymo. Demokratiname pasaulyje savivaldybių biudžetai formuojami iš savivaldybių pinigų. Pas mus – atvirkščiai. Vietinės pajamos eina į biudžetą, tai yra į Vyriausybės valdomą sferą, o iš biudžeto jau yra "duodama" savivaldybėms. Prof. V. Landsbergis tai pavadino sovietine "davimo – gavimo" sistema. Duodantis visada padėties šeimininkas. Savivaldybės bando susitarti su Vyriausybe, kad joms būtų skiriamos privalomos lėšos, nes tai – savivaldybių pinigai, o ne malonė ar dotacija. Neturėdamos tų lėšų savivaldybės negali net išmokėti atlyginimų ar atostoginių pinigų mokytojams, nekalbant jau apie kitus reikalus.

• **TARPTAUTINIAI KARINIAI MOKYMAI.** Generaliniame štabe prie Kariuomenės vadovybės penktadienį buvo akredituoti žurnalistai į Jonavos rajone Ruklos mokyimo centre rengiamus tarptautinius mokymus "Gintarinis slėnis – 95". Juose dalyvaus 11 JAV ir 66 Lietuvos karininkai bei kareiviai. Mokymų tikslas – plėtoti JAV ir Lietuvos kariškių bendradarbiavimą, mokytis atlikti taikos palaikymo bei humanitarinės pagalbos operacijas. Kariai klausysis teorinių paskaitų, mokysis įrengti stebėjimo ir kontrolės postus, patruliuoti pėsčiomis ir šarvuočiais kaimo ir miesto vietovėse, suteikti pirmąją medicinos pagalbą. Mokymai prasidės rugpjūčio 16 d.

• **BIUDŽETAS.** Lietuvos finansų ministerija pranešė, kad per pusmetį į valstybės biudžetą įplaukė daugiau kaip 1763 mln. litų, arba 99,7 proc. visų planuotų lėšų. Geriausiai buvo surinkti akcizai – planas įvykdytas 107,6 proc. Iš viso akcizai biudžetą papildė 253,3 mln. litų. Vis dėlto didžiausias pajamas valstybės kasa gavo iš pridėtinės vertės mokesčio – jo sumokėta daugiau kaip 858,6 mln. litų. Antroje vietoje – akcizai, trečioje fizinių asmenų pajamų mokestis. Iš piliečių valstybė surinko daugiau kaip 208 mln. litų.

Pasak Finansų ministro Renoldijaus Šarkino, sugriežtinta mokesčių rinkimo tvarka padidino visų rūšių pajamas. Dėl to antrojo ketvirčio valstybės biudžetas buvo įvykdytas net 116 proc., t.y. 149 mln. litų daugiau negu buvo planuota. Ši suma beveik padengė pirmojo ketvirčio plano įsiskolinimą.

• **UŽ ŽEMĘ IR MIŠKĄ BUS ATSILYGINAMA AKCIJOMIS.** Patvirtintas įmonių sąrašas, kurių akcijomis numatoma kompensuoti Lietuvos piliečiams už valstybės išperkama žemę ir mišką. Taip pat nustatyta valstybei priklausančių akcijų pardavimo kaina. Didesnė įmonių dalis yra Žemės ūkio ministerijos reguliavimo sferoje. Šiose įmonėse bus galima įsigyti akcijų už 3 – 8 milijonus litų. Jeigu žmogus turi žemės ar miško nuosavybės atstatymo dokumentus ir pažymą apie kompensacijos dydį, jis gali rinktis pageidaujamos įmonės akcijų.

• **LIETUVOS KARIAI – JT TAIKOS PALAIKYMŲ MISIJOJE.** Krašto apsaugos ministras Linas Linkevičius trečiądienio spaudos konferencijoje žurnalistams pranešė, kad antrasis Lietuvos taikdaryų būrys LITPLA-2 yra dislokuotas Serbų Krainoje, prie Sunijos kaimo. Apie 80 kilometrų nuo šio kaimo yra Bihačo anklavas, kuriame vyksta karo mūšiai ir kurį pastarosiomis dienomis ypač aktyviai atakuoja serbai. Su misijos kariais palaikomas ryšys – kalbamasi telefonu su

Europos Žydai organizuojasi

Liepos mėn. Prahoje įvyko Žydų bendruomenės Europos tarybos suvažiavimas, dalyvavo apie 200 organizacijos aktyvistų, kurie svarstė, kaip pagyvinti Europos žydų veiklą, kaip išspręsti asimiliacijos problemas. Tarybos pirmininkas David Lewis pavadino šį pasitarimą svarbiu, istoriniu įvykiu. Rezoliucijoje paskelbta, kad bus bandoma statyti trečiąją Pasaulio žydų veiklos koloną, svarbų trečiąjį kertinį pastato akmenį. Kiti du pagrindiniai pasaulio žydijos akmenys: Izraelis ir Amerikos žydai.

Konferencija neslėpė dalyvių pasitenkinimo, kad Rytinėje Europos dalyje sugriuvo antisemitinė politiką globojės komunizmas. Daug metų religinė ir kultūrinė žydų veikla Kremliaus buvo pravardžiuojama sionizmu.

būrio vadu leitenantu M. Kazlauskui, Lietuvą taip pat pasiekia informacija iš Danijos gynybos ministerijos, mat LITPLA-2 savo misiją atlieka Danijos bataliono sudėtyje. Būrys į Lietuvą grįš rugpjūčio 18 d. Jį pakeis LITPLA-3 būrys. Jo kariai, kaip ir pirmakiai, šiuo metu mokosi Danijoje. 6 iš 36 antrojo būrio karių žada pasilikti Kroatijoje ir misiją tęsti drauge su trečiuoju būriu.

• **RENGIA DISKUSIJĄ DĖL KARALIAUČIAUS KRAŠTO.** Mažosios Lietuvos reikalų taryba ketvirtadienį Vilniuje, "Vaidilos" teatro salėje rengia apskritojo stalo diskusiją "Potsdamas ir Lietuva". Svarbiausias šio susitikimo tikslas – pasikeisti nuomonėmis apie opiausias Karaliaučiaus krašto problemas. Seimo nariai, įvairių partijų atstovai, mokslininkai skaitys pranešimus apie Potsdamą ir pasaulio dalybas, karo ir pokario metų šių vietų gyventojus. Istorinį Prūsijos likimą.

• **TVF DARBO GRUPĖ SIŪLO LIETUVOJE STEIGTI BIUDŽETO POLITIKOS DEPARTAMENTĄ.** Trečiądienį Vilniuje baigėsi dvi savaites trukęs Tarptautinio valiutos fondo seminaras biudžeto politikos ir jo projekto rengimo klausimais. TVF darbo grupės vadovas Sheetal K. Chand, bei kiti specialistai ne tik pateikė schemas, kaip planuoti biudžetą, bet, susipažinę su mūsų valstybės ekonomikos bei finansų institucijų veikla, pasiūlė Finansų ministerijoje įsteigti Biudžeto politikos departamentą, apibūdino jo struktūrą ir neatidėliotinus darbus.

Pasak Sheetalio K. Chando, biudžeto politikos departamentas turėtų analizuoti mokesčių tarifus, apskaičiuoti, kiek mokesčių nepatenka į valstybės kasą ir teikti pasiūlymus, kaip išvengti šešėlinio biznio bei biudžeto vykdymo sutrikimų. Pasak jo, galima pasinaudoti ir pasaulinėje praktikoje taikomais metodais, pavyzdžiui, sąžiningus mokesčių mokėtojus galima skatinti – jų pavardes skelbti spaudoje, įteikti valstybinius apdovanojimus ir pan. Biudžeto politikos departamentas turėtų valdyti biudžeto įplaukų ir išlaidų srautus, numatyti galimas krizes ir imtis priemonių joms išvengti.

• **KARŪNA – GRAŽIAUSIAI PASAULIO LIETUVAITEI.** Trečiądienį prieš vidurnaktį Vilniuje, Operos ir baleto teatre, pirmą kartą buvo renkama gražiausioji pasaulio lietuvaitė. Gražiausiosios karūna atiteko dvidešimtmečiui Vilniaus prekybos mokyklos studentei, "Miss Vilnius – 95" Astai Muralytei. Konkurse, kurį surengė firma "Grožio formulė" (vadovė Jūratė Vilimienė), dalyvavo 17 merginų iš Lietuvos, Estijos, įvairių Rusijos miestų, Latvijos, Kaliningrado srities, Baltarusijos, Altajaus krašto, Lenkijos bei Australijos. Merginos prisistatė lietuviškai, o po to kalbėjo lietuvių, rusų ir anglų kalbomis. Konkurse galėjo dalyvauti tik tos gražuolės, kurių bent vienas iš tėvų yra lietuvis.

• **VILNIAUS JĖZUITŲ GIMNAZIJA RENGIA SI RUGSĖJUI.** Viena seniausių Lietuvos vidurinio mokslo institucijų – Vilniaus Jėzuitų kolegija. Įsteigta 1570 metų vasarą, o šiemet atkurta, – jau ruošiasi priimti gausų moksleivių būrį.

Lietuvos ir Latvijos Jėzuitų provincijos ekonomo, Šv. Kazimiero bažnyčios prefekto kunigo Antano Gražulio vadovaujamoje gimnazijoje mokomieji dalykai bus dėstomi pagal bendrojo lavinimo mokyklų programą, o sustiprintai planuojama mokytis užsienio kalbų. Mokyklos vadovai žada, kad tiktyba ir religijotyra dėstys jėzuitų dvasininkai bei vienuoliai.

Gimnazijoje nuo rugsėjo pirmosios veiks po dvi 5-11 klases, o nuo kitų mokslo metų joje mokysis ir abiturientai. ELTA

Iš visur apie viską

Rašo Algirdas Pužauskas

Prancūzijos žydų atstovė, istorikė Diana Pinto teigė konferencijoje, kad žydai Europoje niekad nematė tokios neribotos laisvės. Vis auga laisva prekyba tarp Izraelio ir Europos Sąjungos valstybių. Vis plačiau vystosi derybos tarp Izraelio ir jo kaimynų. Todėl žydų vadovams vis didėja ateities gyvenimo viltys.

Įvairiuose simpoziumuose žydų vadovai pripažino ir sutinkamas kliūtis. Svarbiausia – jų skaičiaus mažėjimas. Prieš II Pasaulinį karą tuometinė statistika rodė, jog Europoje, neskaitant Sovietų Sąjungos, gyveno 9 milijonai žydų. Dabar Europoje spėjama gyvenant tarp 1.8 ir 3 mil. Niekas tikrai nežino, kiek, iš tiesų, žydų liko, nes vieni asimiliavosi į kitų tautų

tarpa, kiti dar bijo prisipažinti, kad jie žydų kilmės. Į bendrą skaičių įrašomi tik tie asmenys, kurie yra įsijungę į organizacijas ar kitais būdais pripažįsta savo tikėjimą.

Varšuvos žydų laikraščio redaktorius Adam Rok pasakė suvažiavime, jog Lenkijos, Rumunijos ar Čekijos žydų grupės neturi ateities. Iš 6,000 Lenkijos žydų apie 95 nuoš. yra pensininkų amžiaus, daugelis daugiau kaip 70 metų amžiaus. Čekijos ir Slovakijos aktyvių žydų amžius dar didesnis.

Panaši žydų padėtis ir Vakarų Europoje. Britanijoje gyvena apie 300,000 žydų, tačiau jų ketvirtadalis jau senesni kaip 65 metų, pastebėjo Melvyn Carlowe, žydų labdaros organizacijos "Jewish Care" veikėjas. Jis siūlė išvystyti akciją prieš mišrias žydų vedybas. Prieš tai pasisakė Danijos žydų rabinas Bent Melchior, siūlydamas "atidaryti duris" kitų religijų žmonoms, priimti jas į žydų organizacijas. Vyriausiam Danijos rabinui prieštaravo Ukrainos bendruomenės atstovas prof. Yohanan Petrovsky iš Kijevo universiteto. Jis pabrėžė, kad žydams reikėtų toliau išlaikyti savo "kitoniškumą".

Šioje Europos žydų konferencijoje paaiškėjo, kad svarbiausią vaidmenį Europos žydų bendruomenėje anksčiau turėdavo Prancūzijos ir Britanijos žydų aktyvistai, o dabar į priekį iškilo Rusijos ir Ukrainos delegatai, nes jie turi daugiau narių, ir jau nebebijo anksčiau komunizmo vestos antisemitinės linijos, iš jos varžtų išsivadavę, prabilti ir išreikšti savo pageidavimus. Prasidėjo naujas bendradarbiavimas tarp Rytinės Europos žydų ir geriau organizuotų bei turtin gesnių brolių Vakaruose. Švedijos žydų grupės parūpina popieriaus rytinių žydų laikraščiams. Iš Rytų religingi studentai vyksta į Londono rabinų seminariją. Vakarų žydų pagalba buvo panaudota evakuojant žydų šeimas iš Sarajevo, buvusioje Jugoslavijoje.

Praho konferenciją suorganizuoti padėjo Europos taryba. Dalyvavo ir veteranas JAV "Project Judaica" fondo pirmininkas Mark Talisman. Savo kalboje jis nurodė įdomų faktą, jog septynios Rytų Europos valstybės savo ambasadoriais Washingtone paskyrė žydus diplomatus. Jis pridėjo, jog tos valstybės, matyt, galvoja, kad "žydai tvarko Washingtoną".

(Nukelta į 9 psl.)

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
EDITOR: DR. ANICETAS BUNDONIS

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing
offices. • Published Weekly except: 4th of July, Labor Day & Christmas by
American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. • Subscription per
year \$30.00 • Single copy 65 cents.Prenumerata metams \$30.00, pusei metų \$17.00 • Atskiuro numerio kaina
65 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai
išreiškia redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik
autoriams prašant – UŽ skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

DIDYSIS MELO SPEKTAKLIS

Juozas Žygas

Trečias veiksmas

Liaudies seimui priėmus deklaraciją dėl Lietuvos "savanoriško" įstojimo į Sovietinių socialistinių Respublikų Sąjungą, komunistai ir jiems simpatizuojanti tautinė mažuma lyg tarakonai iš plyšių išlindo. Prie jų prisidėjo ir įvairios padugnės, kurioms susidarė gera proga "nuskriaustąją" liaudį vaidinti. Režisieriams, kurie turėjo visą spektaklį surežisuoti, tokie "nuskriaustieji" buvo labai reikalingi. Jeigu iki seimo posėdžio buvo vengiama atvirai savo kortas parodyti, tai seimui priėmus deklaraciją kaukės nebebuvo reikalingos.

Ir visa propagandos organizacija pradėjo groti naują plokštelę. Dabar jau buvo atvirai kalbama, kad lietuvių tauta rinkimuose parodžiusi savo pasiryžimą, įsijungti į "laisvų ir laimingų Sovietų sąjungos tautų šeimą". Prisdėjo dėkojimai Raudonajai Armijai už "išlaisvinimą". Liaudies seimui už nutarimą įsijungti į Sovietų Sąjungą. Mitingai sekė mitingus, tad jau buvome prie to įpratę. Buvo pranešta, kad rengiamas masinis mitingas Petro Vileišio aikštėje. Įsakymas kariuomenės daliniams jame dalyvauti! Iš A. Panemunės – iki Petro Vileišio aikštės, tai jau koks septynetas km, šešetas – tai tikrai!

Žygiuoti tai žygiuoti, bet dalinys neturi tautinės vėliavos. Visos vėliavos... kažkur dingę. Rodos, tokio įsakymo dar nebuvo. Buvo – nebuvo, bet vėliavos jau dingę! Pagaliau, iš kažkur vėliava buvo surasta. Daliniai žygiuoja, bet buvo galima jausti, kad visi eina lyg varomi. Atrodė, kad visi kažką – tai jaučia. Praktiškai ir buvo varomi, kadangi savanorių nei saujelės nebūtų buvę. Visi raštininkai, kurie nuo rikiuotės buvo atleisti, šiame mitinge privėlėjo dalyvauti.

Žygiuojant Vytauto prospektu, virš rusų gimnazijos ir

Darbo rūmų, jau iškeltos raudonos vėliavos. Praėjus Kęstučio gatve, bet dar nepriėjus Laisvės Alėjos, iš dr. B. Zacharino klinikos kiemo tarpų, išsoko būrys civilių. Rikiuotės priekyje sumišimas. Tie civiliai – daugiausiai žydėliai, įbruko raudonas vėliavas ir plakatus. Priekyje ėjusieji norom, nenorom turėjo Lenina, Vorosilovą ar Molotovą nešti. Taip "pasipuošę" mūsų dalinys Parodos gatve "džiaugsmingai" į kalną lipo. Numesti tuos plakatus buvo pavojinga, kadangi neiškūs telpiai iš šonų ėjo. Aikštėje susirinkus matėsi, kad ir kiti daliniai panašiai papuošti. Tebuvo tik toks skirtumas, kad visoje aikštėje mes viintelę tautinę vėliavą teturėjome!

Aikštėje buvo privartyta daug žmonių. Ne tik kariuomenės daliniai, bet ir įvairios įmonės ir įstaigos panašiai "savanoriškai" dalyvavo. Mitingas buvo rengiamas, Lietuvos delegacijos išvykimo į Maskvą – "Stalino saulės" parvežti – proga! Liaudis turėjo savo džiaugsmą rodyti, laikraščiai jau kuris laikas, apie "išvadavimą" ir tekalbėjo. Maždaug prieš Karo policijos vartus buvo pastatyta garbės tribūna. Valdžios ir santvarkos keičiasi, bet tribūnose stovinčiųjų visuomet yra! Matėsi ir keletas aukštesnio rango mūsiškių kariškių. Turbūt jie nevaikščiojo kareivinių koridoriais, tad nežinojo: "KAIP SALDU MIRTĮ UŽ TĖVYNĘ" (iš mano dienoraščio J.Ž.).

★★★★★

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

★★★★★

ANTRASIS PASAULINIS KARAS DAR NESIBAIGĖ...

*Potsdamo sutartis: Kodėl tyli Europos valstybių vadovai, politikai, visuomenės veikėjai?**Ar išnaudosime atokvėpio periodą tam, kad nebūtume vėl okupuoti?*

Pasaulio visuomenė įvairiai paminėjo vieno iš žiauriausių žemyno karų, nusėsusio apie 60 milijonų žmonių gyvybių, 2-ojo Pasaulinio karo baigties 50-ties metų sukaktį. Tačiau daugelis nusivylė oficialiais šia proga organizuotais vyriausybės vadovų susitikimais (Londone, Maskvoje, Paryžiuje, Berlyne) rezultatais. Daugelio apžvalgininkų nuomone, minėti susitikimai buvo daugiau reklaminio (pompastiški) o ne dalykinio pobūdžio. Juose valstybių nugalėtojų vadovai siekė daugiau politinių tikslų – atstatyti pašlijusias reputacijas, savų valstybių viduje, ir toli gražu neišnaudojo galimybių sprendžiant Europos ir kitų kontinentų problemas. Pavyzdžiui, kaip pasiekti taiką Bosnijoje bei Hercegovinoje, kaip sustabdyti žudynes Čėčėnijoje? Tai liudija ir JAV respublikonų frakcijos kongrese lyderių kritika adresuota prezidentui Billui Clintonui.

Tačiau didžiausią nusivylimą ir nusistebėjimą sukėlė tai, kad šiuose susitikimuose nebuvo aptariami pastarojo karo Europos valstybių nugalėtojų išpareigojimai užfiksuoti Potsdamo konferencijoje (įvykusioje 1945 rugpjūčio mėn. Berlyne). Šiuose dokumentuose be kitų Europos valstybėms svarbių klausimų yra įrašyta nuostata, jog Karaliaučiaus krašto statusas (jo pavaldumas, – priklausomybė) praėjus 50-čiai metų turi būti sprendžiami sukviestoje Taikos Konferencijoje. Apie šios konferencijos datą, kvies-

tiną suinteresuotas valstybes (jų vadovų dalyvavimą Taikos konferencijoje), pasirošimą šiai konferencijai ir turėjo būti kalbama minėtuose susitikimuose. Deja sprendžiant iš masinės informacijos skelbtų duomenų, apie tai susitikę valstybių vadovai savo kalbose net neužsiminė. Kodėl? Juk buvo gera proga priminti Maskvai, apie būtinumą sukviešti Taikos konferenciją ir apie tai, kad būtinumą likviduoti militaristinį įtampas židinį Europos centre – Karaliaučiaus krašte. Tuo labiau, kad Stalinas neįvykdė Potsdamo sutartyje numatyto labai svarbaus išpareigojimo – surengti laisvus demokratinius rinkimus Sovietų Sąjungos zonoje esančiose Europos valstybėse.

Nenau, kad valstybių nugalėtojų vadovai vykdami į minėtus susitikimus nepasidomėjo Potsdamo konferencijos išdavamis. Galima suprasti Rusijos ir Lenkijos nenorą užsiminti apie neišspręstą Karaliaučiaus krašto problemą, kadangi Potsdamo sutartimi šio krašto viena dalis pavesta laikinai administruoti (iki taikos konferencijos) Lenkijai kita Rusijai. Tačiau negalima suprasti JAV, Anglijos, Prancūzijos ir Vokietijos vadovų, tiesiogiai atsakingų už Europos ateitį, užimtos pozicijos, nutylint šią problemą ir būtent šiuo momentu? Šių veiksmų kitaip nepavadinsi, kaip nenoru apsunkinti savęs (pasirenkant lengviausią kelią) sprendžiant labai svarbias, tačiau sunkias tarptautines problemas (išpareigojimus). Čia

vėl pasikartoja analogiškas nuolaidžiavimas Franklino Roosevelto ir Winston Churchillio, Josephui Stalinui Teherano, Jaltos bei Potsdamo susitikimuose. Ačiū Dievui ir tuometiniams JAV ir Didžiosios Britanijos valstybių vadovams ir už tai, kad jiems užteko drąsos ir ryžto pasakyti Stalinui Potsdamo konferencijoje, kad jie nepripažįsta Baltijos šalių prijungimo prie Sovietų Sąjungos (ankstesnėse konferencijose – Teherano ir Jaltos šios šalys jau buvo atiduotos Sovietų Sąjungai).

Stebina ir tai, kad šis klausimas menkai diskutuojamas pasaulio masinės informacijos sluoksniuose? Kas blokuoja šios informacijos perdavimą, kas suinteresuotas, jog Potsdamo Konferencijos nutarimai liktų užmarstyje, nepastebėti? Apmaudu, kad kai kurie politikai bando pabrėžti, jog antrasis Pasaulinis karas baigėsi, kai buvo išvesta Rusijos kariuomenė iš Baltijos šalių. Tai tik pusė tiesos... Šis karas baigsis tuomet, kai bus išspręsta Karaliaučiaus krašto problema. Manau, kad šia linkme savo pastangas turėtų sukcentruoti ir tie, kurie pasisako prieš karinį Rusijos tranzitą per Lietuvos teritoriją. Juk demilitarizavus šį kraštą ir išsprendus jo pavaldumą, kaip, kad numatyta Potsdamo sutartyje, atpultų ir karinio tranzito problema...

Tad ar galima sutikti su valstybių nugalėtojų dabartinių vadovų (Clintono ir Majoro) pataikavimais Rusijai? Negi dar jie nepasimokė iš istorinės patirties, sprendžiant reikalus su šia valstybe? Juk amžiais ji engė savo piliečius (ir net tik savo), visais laikais

(Nukelta į 4 psl.)

DU PEŠASI - VISI PRALAIMI

Eivydąs Radvila

Lietuvos televizijos žiūrovų ramybę vis dar tebedrumsčia nesibaigiantys ginčai dėl privačios televizijos bendrovės "Tele-3" valdymo. Dėl akcijų pasiskirstymo nieko nebuvo nuspręsta ir liepos 27 dieną įvykusiame akcininkų susirinkime. Šiame susitikime dalyvavo visi UAB "Tele-3" akcininkai – telekompanijos direktorė Liucija Baškauskaitė, bendrovės "Status" ir JAV fondo "New Century Holding" atstovai. L. Baškauskaitė tvirtina, kad ji turi 50 proc. akcijų. Pasak L. Baškauskaitės, dokumentai apie "Tele-3" akcijų pasiskirstymą yra juridškai nepagrįsti.

Konfliktas bendrovėje iškilo į viešumą, kai "Tele-3" valdyba, kurioje daugumą

šiuo metu turi nekilnojamojo turto prekyba besiverčianti pramoninė finansinė grupė "Status", vadovaujama dvidešimt septynerių metų amžiaus buvusio SSRS KGB pasienio kariuomenės karininko V. Bieliausko, nutarė sustabdyti valdybos pirminkės Liucijos Baškauskaitės įgaliojimus. Iš pareigų taip pat buvo atleisti "Tele-3" patalpų administratorė V. Maciukevičienė bei programų direktorius G. Gaidamavičius. "Tele-3" taip pat buvo pakeista apsauga – saugoti televizija ėmėsi "Status" samdyti vyrai. Vėliau teismas sustabdė šio valdybos nutarimo vykdymą, taigi L. Baškauskaitė toliau ėjo direktorės pareigas. "Tele-3"

darbuotojai pasirašė pareiškimą, kuriame pareiškė, kad jie jaučiasi pažeminti bendrovės "Status" vadovų neteisėtų veiksmų, kad jie ir toliau vykdys L. Baškauskaitės nurodymus.

Šiuo metu televizija nerengia žinių laidų. Darbuotojai sako, kad taip pasielgta dėl to, kad "Status" bando cenzūruoti "Tele-3" rengiamas žinias. Jos nebus rengiamos, kol nebus atsisakyta cenzūros.

Kaip teigia "Status" viceprezidentas V. Bieliauskas, šių priemonių imtasi todėl, kad L. Baškauskaitė bendrovės vardu pervedė 200 tūkst. litų į vieną JAV fondų savo asmeninoms skoloms grąžinti. L. Baškauskaitė sako, kad tai yra visiškai nepagrįstas kaltinimas. Kaip "Tele-3"

(Nukelta į 7 psl.)

Jau trečią kartą

BROLIAI DOMEIKOS

Antanas Dundzila

Rašytojas Liudas Dovydėnas išgarsėjo savo apysaka "Broliai Domeikos", už kurią 1936 m. gavo valstybinę literatūros premiją. Autorius joje pasakojo apie kaimynystėje gyvenančių dviejų kaimo brolių paiką bylinėjimąsi teismuose, kuris pasibaigė abiejų jų ūkių sužlugdymu. Tai originalus, pats pirmasis brolių Domeikų variantas.

Antrą kartą į brolių Domeikų portretą mūsų dėmesį atkreipė nepamirštamas Bronius Kviklys viename dienraščio DRAUGO vedamajame, aštuntajame dešimtmetyje, Amerikoje. Jis talentingai prilygino Dovydėno brolių Domeikų bylinėjimąsi su tuometiniu kivirču tarp JAV Lietuvių Bendruomenės ir Reorganizuotos Lietuvių Bendruomenės. Tas reikalas buvo atsidūręs net Amerikos teisme. Br. Kviklys tuo savo straipsniu į mūsų visuomeninio gyvenimo sceną įvedė brolių Domeikų didaktiką.

Sakyčiau, kad 1994-1995 metais trečią kartą atsidūrėme brolių Domeikų mentaliteto ganykloje. Štai, Lietuvoje ministras pirmininkas teisman patraukė valstybininką, Seimo narį. Štai, Chicago teisme lietuvis verslininkas užvedė bylą išeivijos laikraščiui. Pagaliau Pasaulio Lietuvių Bendruomenės vadovybė per amerikiečių advokatų firmą raštu pareikalavo, kad du išeivijos kultūrininkai atsiprašytų. Tai vis irgi mūsų visuomenėje atgiję brolių Domeikų vaiduokliai, Lietuvoje gal būtų sakoma – trečiasis jų "tūras".

Ši trečiąją brolių Domeikų pasirodymą čia ramiai, pasiremami faktais, pasvarstysime. Svarstydami nebandysime teisti ir neieškosime kaltininkų. Nepretenduosime į neklaidingumą. Suglaustai suminėję įvykių esminius, viešai prieinamus duomenis, bandysime pažvelgti į domeikiškai atrodančius tų įvykių bruožus bei visuomenei šiaip reikšmingesnius niuansus. Gi tų niuansų yra apščiai; tad čia bus kalbama tik apie pačius svarbiausius, didžiausius.

*****

1994 spalio 11 d. raštu Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėja M. Galdikienė painformavo Seimo narį Vytautą Landsbergį, kad teisme spalio 4 d. buvo gautas "...pono A. Šleževičiaus ieškininis pareiškimas atsakovams Lietuvos radijui ir televizijai bei ponui V. Landsbergiui dėl neatitinkančių tikrovės ir garbės bei orumą žeminančių žinių paneigimo, moralinės

žalos atlyginimo..." Teismas bylą svarstė. Kaip pranešė "THE BALTIC OBSERVER" (1995-II-16 d. laida) bei kita spauda, V. Landsbergis bylą pralaimėjo. Teismo metu abi pusės atmetė teisėjos Galdikienės siūlymą susitaikyti. Byloje dalyvavę kalbininkai teigė, kad A. Šleževičiaus ir V. Landsbergio ginčas yra beprasmis ("senseless"). Vienas žinovas aiškino, kad V. Landsbergio pasakyti žodžiai nebuvo teigimas ("assertion"), todėl ir negali būti tiesioginiai paneigti. Tokie ten esminiai faktai.

Tai kas čia reikšmingo ar charakteringo?

Besidominčius Amerikos politikų kuo ne nuolatinio figūrinio čiuožimu, stebina aukšto Lietuvos valdžios pareigūno jau pats kreipimasis į teismą. Amerikoje aukšti pareigūnai tokių priemonių nesigriebia net ir tuo atveju, kai būna smarkiai oponentų, visokių oportunistinių piratų

mo, garbės ir orumo (sic!) pažeminimo...

Atrodo, brolių Domeikų vaiduoklių yra daug, jie slankioja visose Lietuvos gyvenimo sferose.

*****

Prieš metus laiko, 1994-VII-28 d. laidoje Chicagoje maždaug 1,000 egzempliorių tiražu leidžiamas savaitraštis LAISVOJI LIETUVA atspausdino J. Kavaliausko laišką redakcijai, pavadintą "Atviras laiškas ponui A. Grigui". Už tą straipsnį tų pačių metų rudenį G.T. Internatio-

Antraštė Vilniaus teismo pranešimo V. Landsbergiui apie A. Šleževičiaus skundą.

ar net spaudos "patarkuojami". Washington ministro lygio pareigūnas būtų viešai paneigęs pono Landsbergio pareiškimą ir visam reikalui padėjęs tašką.

Lietuvoje, kaip matyti, tokios tradicijos nėra, ponas Šleževičius pasirinko pasitaškymą naujai sukurtos valstybės juridinėje balutėje. Rusų okupacijos metais, aišku, atsakovas būtų buvęs visai paprastai, be jokio viešo teismo sulikviduotas. Dabar, kai valdo demokratijos vardu apsikrikštijusi LDDP, pasinaudota naujai atsiradusia teisine procedūra, kuri ministrui pirmininkui atnešė juridinės raidės, bet vargu ar bet kokią dvasinį laimėjimą.

Galima būtų klausti, ar pono Šleževičiaus garbė tikrai jau buvo taip smarkiai pažeminta ir – svarbiausia – ar, teismo sprendimu, ji buvo atstatyta. Į tai atsakykime kiekvienas pats sau.

Panašiai kaip apie šią bylą, per tuos metų jau skaitėme, kad vieno buvusio stribo garbė buvo "apginta" teisme... Gi "Lietuvos rytas" 1995-VI-1 rašė apie Panevėžio teismo atmetą ieškinį laikraščiui dėl neteisingų žinių skleidimo,

nal firmos verslininkas A. Grigas patraukė į amerikiečių teismą laikraščio redaktorių Juozą Žemaitį, Oną Šimkuvienę ir "Lietuvos atgimimo sąjūdį". Skundėjas kaltina atsakovus neteisingais teigimais laikraštį apie skundėjo ryšius su sovietų KGB ir apie apgaudinėjimą ("swindler"). Skundėjas taip pat teigia, kad laikraštis privalėjo žinoti, jog atspausdintame laiške Kavaliausko pavardė buvo išsigalvota ir kad nepatikrinti paskelbto laiško teiginiai. Už skriaudą skundėjas iš atsakovo reikalauja \$1,200,000 (taip, virš milijono dol.), plus dar teismo nustatytos baudžiamosios sumos. Tai tokie esminiai, šios bylos skundo faktai.

Tad dabar kelios pastabos grynai bylos tema:

Spaudoje laišakai redakcijoms laikraščius pajavirina ir yra mieliai skaitomi, ypač jei jie nepersunkti nuobodžiu, saldžiu skystimėliu. Tačiau jie gali būti – ir tai šios bylos skunde matome – labai pavojingi. Daugelis laikraščių neturi galimybės patikrinti redakcijai visų atsiųstų laišku autentiškumo. (Gal todėl ir DIRVOS redaktorius beveik

niekada nespausdina skaitytojų laišku.) Didžiųjų amerikiečių laikraščių redakcijos, prieš spausdindamos nepažįstamo skaitytojo laišką, pirmiau autoriui paskambina ir pasitikrina, kad toks asmuo iš vis yra, kad jis atsiųstą laišką tikrai parašė. Aišku, kad daugeliui lietuvių spaudos kolektyvų skambinti į kitus miestus ar net kontinentus yra per brangi, nepakeliama našta.

Stebina iš atsakovo byloje reikalaujama suma – net \$1,200,000 su viršum. Jis smarkiai prašoka Lietuvos premjero A. Šleževičiaus teisme reikalautus 10,000 litų (\$2,500). Praktiškai žiūrint, tokia suma yra žingsnis teismo būdu likviduoti išeivijos lietuvių laikraštį.

Tokio didumo ieškinys prašoka baudmės ir, greičiausiai, patirtų nuostolių ribas. Joks išeivijos laikraštis milijoninėmis sumomis neoperuoja. Vien bendras spaudos darbo kolegiskumas jau skatina šiame straipsnyje į tokį reikalavimą kreivai žiūrėti.

ANTRASIS PASAULINIS KARAS DAR NESIBAIGĖ...

(Atkelta iš 3 psl.)

sprendžiant santykius su kaimyninėmis valstybėmis ji vadovavosi jėga, o ne dialogu, nesiskaitydama su betkokiomis tarptautinės teisės normomis, vykdė ir toliau vykdė ekspansionistinę politiką, nerodydama pagarbos kitoms tautomis, jų interesams, žmonių teisėms. Tai akivaizdžiai liudija ir įvykiai Kaukaze...

Lietuvos dabartinės valdžios vyrai lankstydami galvas prieš Maskvos hierarchus, jau ne kartą Karaliaučiaus kraštą "paskyrė" Rusijai, tuo pačiu stumdama mūsų šalį į spastus, galinčius sukelti naujas konfrontacijas, ko pasekoje Lietuva vėl gali tapti naujo karo arena. Stebina ir tai, kad Karaliaučiaus krašto problemai menkai dėmesio skiria dešiniųjų partijų lyderiai, Seimo daugumos opozicija?

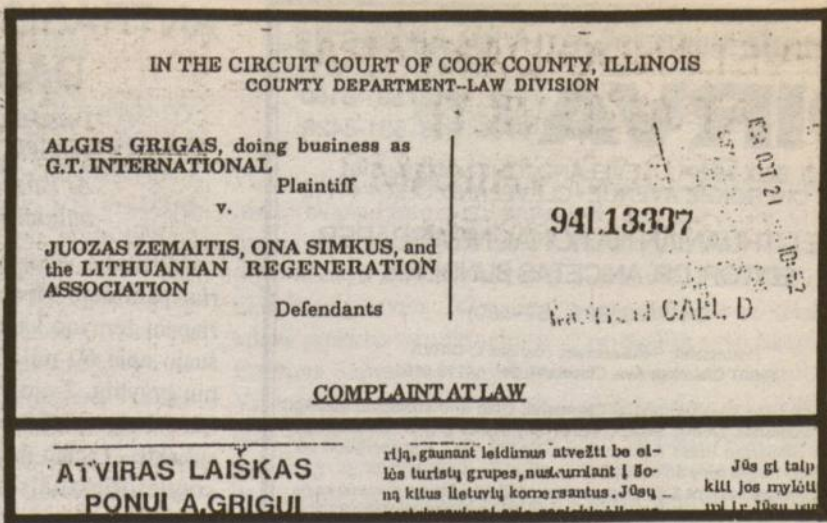
Tad ar išnaudosime šį "atokvėpio" periodą ir reikalausime, kad didžiosios val-

Šekspyro "Venecijos pirklyje" bankininkas buvo pasirošęs (pagal iš anksto sudarytą sutartį) iš skolininko išsirežti gyvo kūno šmotą, bet pastarasis išsigelbėjo, nes sutartyje buvo įrašyta tik kūno mėsa, o piaunant – būtų bėgęs ir kraujas... Atrodo, kad šiuo atveju milijoninėmis sumomis iš savaitraščio norima ne tik gyvo raumens gabalo, bet ir kraujo: norima visko.

Ši byla turėtų būti rimtu paskatinimu teisiškai gerai (pabrėžiu: "gerai") apsaugoti šiuo metu kaupiamą DRAUGO milijoninį fondą. Tarkime, kokiais 1999 metais (kai milijonas jau bus suaukotas), koks nors aferistas gudriai parašys ar sufalsifikuos laišką redakcijai ir po to laikraštis atsidurs teisme: visa laikraščio įmonė, su milijoniniu fondu ir t.t., nueis į advokatų kišenę ir piratų banko sąskaitą. Man atrodo kad "turtin-gesniai" laikraščiui tokio pavojaus galimybė yra reali, ji gal net didoka.

(Pabaiga kitame numeryje)

(1995-VII-27)

Viešas, visiems prieinamas dokumentas: skundo ištrauka Illinois valstijos teisme "Laisvosios Lietuvos" laikraščiui. Žemiau - pradžia straipsnio, davusio akstiną užvesti bylai.

CLEVELANDO DAKTARAI ATVEŽĖ VILTĮ KLAIPĖDOS VAIKAMS

Dr. Gintautas Z. Sabataitis

1995 m. gegužės 23 d. Clevelando lietuvis chirurgas dr. Algis Čepulis ir Rainbow Babies and Children's universiteto ligoninių pediatras prof. dr. Morris Dixon buvo pirmieji, kurie iš Clevelando išskrido į Klaipėdą, paruošti operacijoms Klaipėdos miesto ligoninėje vaikus su įgimtomis veido ir burnos ydomis, taip vadinamomis "zūkio lūpomis" ir "vilko gomuriu".

Po dviejų dienų, pasinaudodama didele Continental ir Finnair avia linijų pa-

riems šiuo metu Klaipėdoje negali būti suteikta kvalifikuota pagalba, nes tokios operacijos yra daromos tiksliai Vilniuje ir Kaune. "Partnerystė viltyje" - taip, mano siūlimu, pavadinta misija tiksliai išreiškia šios grupės pradėtą susigiminiavimą tarp Clevelando ir Klaipėdos miestų pirmąjį etapą.

Gavus Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro dr. Antano Vinkaus pakvietimą operuoti Klaipėdos rajono vaikus, clevelandiečių grupė taip pat norėjo

"Partnerystė viltyje" misijos dalyviai priėmimo pas prof. V. Landsbergį. Pirmoje eilėje iš k.: dr. Richard Hertz, dr. G. Sabataitis ir Aleksandra Kudukytė; antroje eilėje – gail. s. Marytė Gruzdytė, dr. J. Michael Smith, gail. s. Dolly Dreslinski, prof. V. Landsbergis, dr. John DiStefano; trečioje eilėje – dr. Nick Gravino, dr. Jerold Goldberg, dr. Eric Bloomfield ir dr. Juozas Oleka.

G. Sabataičio nuotr.

Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministras dr. Antanas Vinkus, pakvietęs "Partnerystė Viltyje" Clevelando daktarų grupę Klaipėdon, Sveikatos apsaugos ministerijos rūmuose Vilniuje įteikia padėkos raštus už pagalbą Klaipėdos vaikams. G. Sabataičio nuotr.

galba ir finansine parama, vienuolikos žmonių grupė, į kurią, apart manęs, šios kelionės koordinatoriaus, įėjo Clevelando Case Western Reserve universiteto ir Universiteto ligoninių Veido ligų chirurgijos vedėjas prof. dr. Jerold Goldberg, jo pavaduotojas prof. dr. John DiStefano, prof. dr. Nick Gravino, prof. dr. J. Michael Smith, dr. Eric Bloomfield, Cleveland Clinic Foundation Vaikų anestezijos chirurginio skyriaus vedėjas prof. dr. Richard Hertz, Rainbow Babies and Children's ligoninės vaikų operacinės skyriaus specialistė, gailėstingoji sesuo Dolly Dreslinski, Cleveland Clinic Foundation ligoninės gailėstingoji sesuo Marytė Gruzdytė, žinoma Clevelando lietuvių veikėja Gražina Kudukienė (jos pastangomis ir buvo suburta ši profesionalų grupė), ir jos dukra Aleksandra Kudukytė, pilni vilties pakilo iš Clevelando į Vilnių. Visi buvo pasipuošę Cleveland Indians beisbolo komandos kepuraitėmis, kurias Klaipėdos vaikams padovanojo tos komandos savininko sūnus Jeff Jacobs. Jie vežė viltį Klaipėdos ir jos apylinkių vaikams, kurie yra gimę su veido defektais ir ku-

sudaryti sąlygas tenai dirbantiems chirurgams, anesteziologams, pediatrams, stomatologams ir operacinių skyrių gailėstingosioms seselėms išmokyti tų pačių chirurginių ir anesteziologinių procedūrų, darant vaikų veido iškrypimų korekcines operacijas.

Nusileidus Finnair lėktuvui Vilniuje, mus pasitiko dr. Algis Šlepavičius, Klaipėdos miesto ligoninės chirurgas ir šios misijos koordinatorius Klaipėdoje, kuris visus atvežtus vaistus, medikamentus bei operacinius instrumentus, įskaitant ir didelę anestezijos mašiną, tuoj pat išsiuntė į Klaipėdą, o mus visus pristatė Sveikatos apsaugos ministerijoje, kur jau mūsų laukė ministras dr. Antanas Vinkus. Ministras maloniai pasveikino ir priėmė, kiekvienam įteikdamas padėkos laišką už dalyvavimą šioje misijoje.

Lietuvos Akcinio inovacinio banko prezidento dr. Artūro Balkevičiaus rūpesčiu, mus pasitiko ne tik jo vairuotojas Vilniaus aerouostelyje, bet taip pat buvome apnakvyndinti neseniai atremontuotame gražiame "Turisto" viešbutyje, kur galėjome ramiai pailsėti po ilgokos kelionės.

Kitą dieną mūsų grupė savo kabinete Lietuvos Seimo rūmuose priėmė prof. Vytautas Landsbergis. Jis aprodė rūmus ir papasakojo, kaip visi pergyveno čia vykusius įvykius prieš keturis metus. Dėkodamas prof. V. Landsbergiui, įteikiau jam asmeniškai adresuotą Ohio Senatoriaus ir Amerikos astronauto John Glenn laišką. Gražina Kudukienė perdavė Clevelando lietuvių draugų linkėjimus, o dr. John DiStefano įteikė atvežtą iš Cleve-

lando kepurę iš "Cleveland Rock and Roll Hall of Fame".

Apžiūrėję televizijos bokštą Vilniuje ir aplankę Trakus, išvykome į Klaipėdą, kur sekmdienį dr. Šlepavičius suorganizavo įdomią ekskursiją į Kuršių Neriją ir Nidą. Anksčiau atvykę daktarai Čepulis ir Dixon Klaipėdos miesto ligoninėje jau buvo atrinkę vaikus operacijoms. Be to dr. Dixon gegužės 25 d. skaitė paskaitą "Maitinimas ir slauga naujagimių su įgimtomis veido ligomis".

Klaipėdos miesto ligoninės vyr. gydytojas dr. Vincas Janušonis ir dr. Algirdas Šlepavičius, ligoninės chirurgas ir "Partnerystė viltyje" koordinatorius Klaipėdoje, ir vyr. gailėstingoji sesuo Onutė Mitalienė, su nuoširdžia parama ir pagalba klaipėdiečių, ypač buvusio Klaipėdos miesto mero Benedikto Petrausko, suorganizavo labai malonų priėmimą ir apgyvendino mus puikiam Klaipėdos viešbutyje "Parkas", šalia miesto ligoninės. Šaunioje sutikimo puotoje Klaipėdos miestą atstovavo dr. Vytenis Zabukas, Klaipėdos vicemeras. Buvo visi sužavėti, ypač amerikiečiai, lietuvių nuoširdumu,

vašingumu ir tokiu puikiu priėmimu.

Pirmadienio rytą, gegužės 29 d., į ligoninę atvyko Lietuvos televizijos žinių programos "Panorama" atstovai ir, prieš pradėdant operacijas, nufilmavo visą daktarų grupę. Man teko kalbėtis su žurnalistais apie amerikiečių daktarų darbą Klaipėdoje. "Vakarų ekspresas", vienas didžiausių laikraščių vakarinėje Lietuvoje, gegužės 26 d. pirmame puslapyje patalpino dr. A.Čepulio ir prof. M.Dixon nuotraukas ir korespondentės Astos Drunglienės straipsnį - "Amerikiečiai padės negalių kamuoja miems vaikams".

Per penkias dienas buvo padaryta keturiolika operacijų, kurias stebėjo ir padėjo atlikti ligoninės neurochirurgas dr. Vytautas Grykšas, kuris ypatingai domisi šiomis operacijomis ir reabilitacijos eiga po jų. Buvo sudarytos sąlygos visiems ligoninės anesteziologams taip pat stebėti operacijas. Svečiai amerikiečiai buvo sužavėti Lietuvos gydytojų ir seselių kvalifikacija ir noru išmokyti naujų gydymo būdų.

(Pabaiga kitame numeryje)

Misijos "Partnerystė viltyje" dalyvių dalis prie Televizijos bokšto Vilniuje. G. Sabataičio nuotr.

KAS RAŠĖ Į ŠIRDĮ PO BUNDANTĮ ŽODĮ...

Stefanija Stasiene

Clevelando šv. Kazimiero lituanistinė mokykla mokslo metų baigimą paminėjo š.m. birželio 3 d. Dievo Motinos parapijos svetainėje.

Vėsu šeštadienio vakarą rinkosi mokiniai, jų tėveliai, giminės ir svečiai. Svetainę puošė ant stalų išdėstytos ramunių puokštės. Ant vieno stalo buvo išdėlioti mokinių kruopščiai atlikti įvairūs, surišti su Lietuvos istorija, geografija, darbai, Švietimo Ta-

rienę ir Eglę Laniauskiene – muzikos mokytojas, Stefaniją Stasiene – laisvų klausytojų, Andrį Dundurą – knygyno vedėją. Visiems mokytojams buvo prisegtos gėlės. Tėvų komiteto vardu abiturientus sveikino Kęstutis Valaitis. Savo kalboje K. Valaitis kreipėsi į tėvus, moksleivius ir abiturientus, išskelbė amerikiečio mokslininko Hadden Carter įdomią mintį, kad tėvai savo vaikams

vynerius metus mums atrodė, kad šita diena labai tolima. Bet laikas greitai prabėgo. Mes labai džiaugiamės, bet kartu ir liūdna, nes nenorime palikti draugų ir šių mokyklų. Todėl mes vėl kitais metais atvažiuosime į "Švyturio" klasę. Per šiuos mokslo metus daug išmokome ir geriau naudojame lietuvių kalbą. Visos mūsų mokytojos per 8 metus daug prisidėjo prie šitų gražių prisiminimų, todėl ir norime joms visoms padėkoti, o mes stengsimės išlikti lietuviais. Naujam aštuntam skyriui norim palinkėti smagiai ir darbingai lankyti mokyklą".

klausytojų – Lina Gudėnaitė. Visi apdovanojami pinigine premijomis.

Toliau programą tęsė mokytoja Rima Žiedonytė. Ji perskaitė JAV Lietuvių Bendruomenės Švietimo tarybos raštą, kuriame sveikinama šv. Kazimiero lituanistinė mokykla už dalyvavimą piešinių ir rašinių konkurse.

Piešinių konkurso I grupėje "Linksmumas eina per girias" pirmą vietą laimėjo Nijolė Pollock, II grupėje "Laiškas Tigrui" – Lina Beržinskaitė, o II – Gintautas Civinskas. IV grupėje – "Knygelė" specialią vietą laimėjo Audra Valaitytė už knygelę "Palšas".

Rašinių konkurso I grupėje: pirmą vietą laimėjo Vaiva Bučmytė už rašinį "Katyte", o II grupėje trečią vietą – Audra Valaitytė už rašinį "Liūtas".

Mokytoja Rima Žiedonytė pranešė, kad šiais metais III skyr. savo klasėje turėjo skaitymo ir galvosūkių konkursą. I vietą laimėjo Milda Chmėliauskaitė, II – Milda Masilevičiūtė, III – Vėjas Belzinskas ir Andrius Stankus.

V skyrius taip pat turėjo konkursą: savo kūrybos, vertimų iš anglų kalbos ir tėvynės pažinimo. I vietą laimėjo Vaiva Bučmytė, II – Teresė Paškonytė, III – Vaiva Laniauskaitė.

Šiais mokslo metais į garbės sąrašą pateko visi iki – mokyklinės klasės ir daug kitų klasių mokinių.

Civinskas pakvietė muz. R. Kliorienę pranešti apie "Švyturio" veiklą ir paaiškinti apie įvyksiančią vaikų šventę Toronte. Mokytoja R. Kliorienė pranešė, kad "Švyturys" šiais mokslo metais sėkmingai veikė, mokiniai pamokas noriai lankė ir labai domėjosi jiems pateikiama žiniomis. Kalbėdama apie vaikų šventę Toronte, kuri ten vyks spalio 14 – 15 d.d., patarė tėvams šiai šventei rimtai ruoštis ir kuo daugiau su jaunimu šventėje dalyvauti. Šventės tikslas yra įvairių mokyklų mokinius suartinti, vieni kitus pažinti ir vieni iš kitų pasimokyti.

Kęstutis Civinskas taip pat pranešė, kad kitais metais į mokyklą negrįžta net keturi mokytojai: Aldona Stungienė, Aldona Krivinskienė, Jonas Totoraitis ir Vida Valaitienė. Padėkojęs jiems už rūpestingą ir ištvermingą darbą mokykloje, kartu išreiškė ir rūpestį, ieškant naujų mokytojų. Dėkojo ir darbuotojams bei pasišventusiems komiteto nariams: Marytei Hudgins, Reginai Idzelienei, Jolantai Krasinskienei, Livijai Pollock, Dainai Urbaitienei ir Kęstučiui Valaičiui. Ypatinę padėką pareiškė parapijos klebonui kun. Gediminui Kijauskui už leidimą naudotis patalpomis.

Programai pasibaigus, muzikos mokytojoms R. Kliorienei ir E. Laniauskienei vadovaujant, mokiniai atliko mokslo metų užbaigimo pri-

V ir III skyriaus konkursų laimėtojai. Iš k.: V. Laniauskaitė, V. Bučmytė, T. Paškonytė, M. Masiulevičiūtė, M. Chmėliauskaitė, A. Stankus, V. Belzinskas. V. Bučmienės nuotr.

rybos leidinėliai, kasetės ir klasių nuotraukos. Atsilankiusieji domėjosi ir stebėjosi gražiai atliktais darbais.

Programą pravedė mokyklos komiteto pirmininkas Kęstutis Civinskas. Pasveikinęs visus atsilankiusius, pasidžiaugė matydamas visų besišypsiančius veidus. Toliau pakvietė visus sugiedoti Lietuvos himną. Po himno kvietė š.m. abiturientus-Laurą Rukšėnaitę, Audrą Valaitytę ir Tadą Tamošiūną – atsisėsti priekyje.

Invokaciją sukalbėjo kun. Gediminas Kijauskas SJ. Savo kalboje jis pabrėžė lituanistinės mokyklos svarbą ir čia įgytas žinias su meile priimti ir lituanistines žinias tobulinti.

Kęstutis Civinskas pakvietė mokytojus užimti nurodytas vietas: Vida Žiedonytę – ikimokyklinio skyr., Rimą Žiedonytę – I skyr., Ingridą Civinskiene – II skyr., Viliją – Nasvytytę Klimienę – III skyr. ir ją pavadavusią Aldoną Stungienę, Aldoną Krivinskienę – IV skyr. Jona Totoraitį, – V skyr., Teresę Beržinskienę – VI skyr., Vidą Valaitienę VII skyr., Živilę Vaitkienę – VIII skyr., Aidą Bublytę – nuolatinę pavaduotoją, skaitymo ir tėvynės pažinimo dėstytoją, Ritą Klio-

palieka du palikimus, būtent, šaknis ir sparnus. Šaknis kiekvienam nurodo iš kur jis kilęs, o sparnai tai troškimas siekti vis ko nors aukštesnio, tobulintis ir tinkamai išnaudoti savo talentą. Jis čia pastebi, kaip per aštuonerius metus lituanistinė mokykla jų šaknis stiprėjo, o sparnai augo vis didesni ir pajėgesni. Baigdamas dar palinkėjo neleist savo tautos balsui prazūti, o jį išlaikyti savo širdyse amžinai. Po šių įdomių minčių VIII skyr. mokytoja Živilė Vaitkienė apibūdino metų eigos darbą su klase. Ji pažymėjo, kad mokiniai su nuoširdumu domėjosi savo tėvų kraštu, norėdami geriau pažinti ir pamilti Lietuvą.

Atestatus gavo: Laura Rukšėnaitė, Audra Valaitytė, o Tadas Tamošiūnas – laisvas klausytojas, gavo pažymėjimą, kad lankė 8 metus lituanistinę mokyklą. Visi gavo dovanų Evelyn Kolu-paila – Masiokas ir Bruno Masiokas knygą: "Words – words".

Audra Valaitytė abiturientų vardu atsisveikino su mokykla. Ji kalbėjo: "Šiandien yra mums labai svarbi diena, mes baigėm lituanistinę mokyklą. Kai pradėjome lankyti šv. Kazimiero lituanistinę mokyklą prieš de-

Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos mokiniai atlieka mokslo metų užbaigimo programą. Kairėje mokytoja E. Laniauskiene. V. Bučmienės nuotr.

Knygyno vedėjas Andris Dunduras perskaitė sąrašą mokinių, kurie dalyvavo knygų skaitymo konkurse. II skyr. Milda Bandzaitė, Alvydas Civinskas, Lukas Hudgins, Janina Klimaitė, Kristina Paškonytė, Adriana Sušinskaitė, Giedrutė Urbaitytė, Linas Vaitkus; III skyr. – Milda Chmėliauskaitė; IV skyr. – Danutė Krivinskaitė, Lana Pollock, Viktorė Stungytė, Genutė Tamošiūnaitė, Andrius Urbaitis; V skyr. – Vaiva Bučmytė; laisvų

Pagirti mokiniai, nepraleidę pamokų: ikimokyklinės klasės mokinys Matukas Hallal, Tėvynės pažinimo klasės – Mikutis Hallal, II skyr. – Alvydas Civinskas, Janina Klimaitė, Kristina Paškonytė; III skyr. – Nida Hallal, Andrius Stankus; VII skyr. – Saulius Kliorys; VIII skyr. – Audra Valaitytė, kuri per 9 metus praleido tik vieną šeštadienį ir tai dėl audros. Tai išskirtinis pareiginumas.

Programą tęsdamas K.

taikytą dainelę "Mokytoja – tau!"

"Tu mokei mylėti, atleisti ir užstoti.

Rašei mums į širdį po bundantį žodį..."

Baigus dainelę, mokiniai savo mokytojams įteikė po "gintarinį" klevo lapą. Programa baigta sugiedant "Lietuva brangi". Po to vyko linksmos užbaigtuvės prie vaisių stalo

Balys Gaidžiūnas

EILĖRAŠČIAI, RAŠYTI GRĮŽUS Į TĖVYNĘ

BALYS GAIDŽIŪNAS - poetas, rašytojas, ilgametis "Dirvos" redaktorius - pernai išvyko gyventi į Lietuvą. Įsikūrė jis labai gražiam sostinės rajone, Antakalnyje, visai šalia puikios, nuostabių ošiančio Sapieginės šilo.

Šiomet, birželio mėn., būdamas Vilniuje, aplankiau Balį Gaidžiūną jo jaukiame bute. Besivaišinant p. Jadvygos paruoštais užkandžiais, kalbėjome ir aptarėme daugelį Lietuvos šiuo metu aktualių problemų. Labai maloniai nuteikė poeto optimistiška Lietuvos ateities vizija, kuria jis tvirtai tiki, nežiūrint į tai, kad dabar Lietuvoje gana dažnai tenka susidurti su labai ir labai neigiamais reiškiniais.

Atsisveikinant, Balys Gaidžiūnas prašė perduoti geriausius linkėjimus clevelandiečiams ir kitiems draugams bei pažįstamiems ir įteikė pluoštelį eilėraščių, kuriuos jis sukūrė grįžęs į tėvynę.

A. Bundonis

DU PEŠASI - VISI PRALAIMI

(Atkelta iš 3 psl.)

direktorė nesenai ji buvo paėmusi 150 tūkst. JAV dolerių kreditą iš kompanijos "Development Finance Corporation", siūstuvų nuomai. Kredito paėmimui tarpininkavo New Yorke veikianti firma "New Century Holdings Advisers", kuri jau keleri metai yra pagrindinis "Status" partneris Lietuvoje investuojant pinigais.

Pasak L. Baškauskaitės, jos advokatai JAV patarė šios sutarties neįvykdyti iki galo ir grąžinti pirmąją iš trijų kredito dalį (50 tūkst. JAV dolerių). Būtent tai L. Baškauskaitė ir padarė, o dėl to sužlugus "NCH Advisers" ir "Status" planams, ji buvo nepagrįstai apkaltinta išieikvojimu. Firmą "NCH Advisers" ji įvertino kaip dirbančią su "greitais ir nešvariais pinigais". Pasak privataus biznio padėti Lietuvoje tiriančios firmos, "NCH Advisers" į objektus Lietuvoje investuoja 70 proc. pinigų, 30 proc. - "Status", o pelnas skirstomas po lygiai. Kai kurių šaltinių duomenimis, "Status" valdo apie 20 proc. Lietuvos nekilnojamojo turto rinkos.

Vertindamas šiuos įvykius, profesorius Vytautas Landsbergis sakė, jog jam nesuprantama, kaip po teismo nutarties, kad sprendimas nušalinti L. Baškauskaitę iš administracijos vadovės pareigų yra neteisėtas, "Tele-3" pastatas buvo jėga užimtas, iš jo išvaryta policija. Pasak jo, valstybė ir jos valdžia stovi prieš dilemą: ar teismo sprendimas, ar paprasčiausia jėga - jeigu nieko nebus nuspręsta, nors teismo sprendimai ir privalomi visiems, tai turėsime dar vieną liūdną įrodymą, kas Lietuvoje lemia jos raidą. "Artėjant Seimo rinkimams valdžios interesas aiškus - kad kuo mažiau arba visai neliktų nepriklausomos informacijos", - padarė išvadą V. Landsbergis.

Dabartinės krizės televizijoje šaknys siekia 1994 metų pradžią, kai Vyriausybei padidinus televizijos siūstuvų nuomą, tuo metu vienintelė "Tele-3" savininkė L. Baškauskaitė nebeturėjo lėšų už juos susimokėti. Tada ji ir kreipėsi į "NCH advisers" (sakoma, kad ją rekomendavo liūdnei pagarsėjęs JAV verslininkas S. Velonskis),

Beržai baltieji

O jūs beržai,
Beržai baltieji,
Vaikystės mano broliai,
Ar pilnaty,
Ar tik žvaigždėtą naktį,
Ar pavasario dienos sulaukus,
Man moję iš namų išeinant
Ir į namus sugrįžtant.

Mokėjote mane suprasti
Kai širdį spaudė,
Mokėjote priglausti
Kai mane barė,
Mokėjote palydėti
Kai svetimieji
Ilgon tremtin išvarė.

Kada?

Vienas žaizdas užgydom,
O nuo kitų ar neuždusim,
Juk mūsų tautiniai,
Valstybiniai rubežiai
Vis keliame ir keliame
Į mūsų pusę...

Kada pakelsim galvas
Ir pasakysime: gana!
Juk čia šarvais
Ir kraujo vystyklais
Per amžius vystyta
Mūsų Lietuva!

Tuoj skubu atsakyti

Kai po pusės šimtmečio,
Neužmirštamų dienų bičiulis
Margoj gromatėlėj manęs klausia -
Ką grįžęs tėvynėn veikiu -
Tuoju skubu atsakyti:
Bandau aptverti tėvų žemę
Stipriais ažuoliniais stulpais,
Aukštom istorijos tvorom
Ir Pilėnų kovų padavimais.
O likusį laiką vaikštau
Užartais keliais ir takeliais,
Neverkiu, tik ašaras šluostau,
Krintančias į buvusių kaimų žemę
Į kalvų ir kalvelių aukštumas,
Kur švęsta, dainuota, mylēta
Ir niekad iš ten neišeit žadėta.

Lino žiedas

Lino žiedo šalyje
Linai žydėjo mėlynai.
Ne tuo mėlynumu,
Kuris dangaus mėlynėj
Ar upių - ežerų platybėj.

Linų žydėjimui prilygti gali
Tik mėlynų akių mergaitė,
Kada šventorių sutikta,
Kur jos išaustos juostos
Audžiant išbučiuotos,
Prieš daugel metų
Man į rankas įduotos.

O aš mokėjau tik vieną dainą

Buvai baltplaukė,
Vargo nemačius miesčionkėlė,
O aš tik vakar ties upe
Palikęs įsmeigtą botagą,
Ir nunešiotų klumpių kreivą padą.

Norėjai, kad apie tave dainuočiau,
O aš mokėjau tik vieną dainą
Apie vargdienę piemenaitę,
Jos žąsis, jos vargo duoną,
Kasdieną į vainiką pinančią
Prie balto dobilo laukų aguoną.

Kur protėviai sugulę

Ilgai buvau sustojęs
Prie Amerikos Didžiųjų ežerų.
Pakrantėse ieškoju Lietuvos pavėsio
Ir ji visad radau varpų skambėjime:
- Vaikai, vaikai sugrįškite namo,
- Vaikai, pats laikas grįžti į tėvynę,
- Vaikai, neišsiskinkit varpo negirdėję.

O kai grįžau, neberadau arklių kaimenės,
Neberadau ir buvusių žvaigždžių,
Užmigusių kapų kalneliuose.
O supratau, o supratau,
Ko linksta mano kojos
Prieš Dangaus didybę,
Prieš begalinį norą
Iš tų laukų jau niekur neišeit,
Per amžius likt, kur protėviai sugulę.

PREZIDENTO BILL CLINTONO ATSAKYMAS ALT'UI

Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas Grožvydas Lazauskas gavo atsakymą į jo, kaip Pabaltiečių Jungtinio komiteto pirmininko, pasiųstą laišką JAV prezidentui. Jame prezidentas dėkoja už tą laišką, kuriame buvo aptarti Amerikos ir Rusijos bendradarbiavimo klausimai, susiję su Europos saugumu.

"Šiuo metu JAV vadovauja pastangoms, kad būtų sukurta nauja Europos saugumo sistema, kuria būtų galima plėtoti demokratiją ir remti laisvosios rinkos reformas pastovioje ir apjungtoje Europoje. Mano administracija tiki, jog palaikant nuolatinius ryšius su Rusija, yra

galimybių ką nors pasiekti naudingo mums, nors esame skirtingų nuomonių. Tai įrodo ir mūsų sėkmingos pastangos dėl Rusijos pasitraukimo iš Pabaltijo valstybių. JAV yra labai susirūpinusios dėl jėgos vartojimo Čėčėnijoje. Todėl aš kiekviena proga išreiškiu mūsų rūpestį. Mano įsitikinimu, politinis susitarimas tėra vienintelė išeitis taikos atstatymui Čėčėnijoje. Man malonu patirti rusų ir čėčėnų pasitarimų progresą. Aš vertinu Jūsų nuomonę ir laikiu Jūsų pasisakymų ateityje".

Šį laišką pasirašė
- Bill Clinton.
ALT'o inf.

DVIRAČIU Į LIETUVĄ

Edmundas Čapas

(Tęsinys. Pradžia Nr.21)

Vienas iš didžiausių Šiaulių panašumų į Clevelandą yra tai, kad Šiauliai yra fabrikų miestas. Čia gaminami ir siunčiami į užsienį televizoriai, dviračiai, megsti drabužiai, baldai, odos žaliava ir gaminiai, elektronika ir šokoladas. Kaip ir Clevelandas, Šiauliai turi daug ligoninių ir klinikų, bet panašumo yra kalbant tik apie kiekybę; kalbėti apie kokybę ir lyginti Lietuvos ir JAV medicinos centrus negalime.

Paskambinęs Živilei ir susitaręs susitikti kitos dienos popietę, anksti atsiguliuoju ir, nors skaudėjo kojos kelį, miegojau gerai visą naktį. Kitą rytą pasivaikščiojau Vilniaus gatve, kuri kaip Kauno Laisvės alėja, paversa pėsčiųjų gatve (vienintelis skirtumas, kuriuo šiauliečiai didžiavosi sakydami man: Šiauliai pirmieji "sukūrė" tokią gatvę!). Ji yra beveik kilometro ilgio ir pilna malon-

tės. Viename jos gale stovi aukštas, platus, spalvingai nudažytas vandens bokštas, labiau panašus į didžiulį pilies bokštą; kitame gatvės gale du skirtingi bokštai – Šiaulių miesto savivaldybės ir šv. Petro ir Povilo bažnyčios. Aš pagalvojau, kad ji galėtų būti pavadinta – "Bokštų gatvė"!

Man ypatingai patiko Vilniaus gatvė ir visas centras ne tik todėl, kad čia buvo švaru – čia buvo unikalios ir originalios skulptūros. Aš mačiau ne tradicines poetų, politikų ir kareivių statulas, kokias apžiūrėjau kituose miestuose, o neįprastas akiai paukščių, karvės, kiaulės, žuvies (su automobilio žibintais vietoj akių), gyvatės, didelės atvertos knygos, didžiulio bato, beždžionių, nykštukų ir man labiausiai patikusio – didžiulio kopūsto (pavadinto "Super Kopūstas!"). Niekur nematyta paminklą aš atradau ir senose miesto kapinė-

kingas, švarus ir jaukus butas ryškiai skyrėsi nuo purvinų, dvokiančių ir apleistų laiptinių. Živilė labai džiaugėsi pamatiusi mane. Ji pasiūlė man atsistoti ant kėdės virtuvėje, prie lango, ten, kur daug metų mėgo sėdėti jos mama. Mes ilgai kalbėjomės, pasipasakojom paskutines naujienas, kurios įvyko nuo to laiko, kai buvome susitikę prieš kelerius metus Clevelande, kai ji lankėsi pas mane. Likusias dešimt dienų Živilė buvo entuziastinga mano palydovė ir Šiauliuose, ir ekskursijų į Žemaitiją ir pajūrį metu.

Labiausiai už viską norėjau kuo daugiau sužinoti apie mano tetą ir senele – kaip jos gyveno trise šiame dviejų kambarių bute. Po tėvo mirties Živilė, gydytoja, slaugė ir prižiūrėjo jas daugelį metų. Pirmiausia mirė močiutė, paskui ir teta Iza; Živilė man smulkiai papasakojo, kaip ji ir jos draugė Jūratė parengė mamos kūną šarvojimui. Dingtelėjo mintis apie du dalykus: pirma, kaip vis dėlto amerikiečiai yra izoliuoti ir emocionaliai apsau-

gomi nuo negailestingos artimų fizinės mirties realybės, nes turi (funeral home) laidojimo namus; antra, kaip didžiai esame mes – mano tėvas, broliai ir sesuo skolingi Živilei už ilgametę priežiūrą mūsų visų močiutės...

Šių kapinių lankymas mane giliai paveikė – labiau negu kada nors anksčiau suvokiau, kad mano visi protėviai Lietuvoje...

Žinoma, Živilė parodė daug gražių ir žymių vietų Šiauliuose, bet labiausiai ma-

Šaukėnų kapinėse daugybė meniškų paminklų, tarp jų ir puiki medžio skulptūra. Autoriaus nuotr.

Vilniaus gatvėje buvo daug unikalų skulptūrų. Ypač dėmesį patraukė viena iš jų, pavadinta "Super kopūstas" Autoriaus nuotr.

nių vietų: mažytės kavinukės, senoviškų butų namai su daug balkonų ir įvairiom krautuvėlėmis, muziejais. Muziejų įvairovė stebina: be tradicinių senojo ir šiuolaikinio meno muziejus, čia yra Fotografijos, Etnografijos ir istorijos, Dviračių, Radijo ir TV, Katinų muziejai ir Žaliųjų malūnas!

Aš susiradau seną, geltoną mokyklą, kuri kadaise buvo mano mamos lankyta Mergaičių gimnazija, toje pat Vilniaus gatvėje, prie kurios glaudėsi ir įdomus didžiulis pastatas – lyg tiltas virš Varpo gatvės. Sudomino mane ir pasakojimas pusiau rimtai, pusiau juokais, kad centrinė miesto gatvė – Tilžės – skiriamoji juosta tarp Žemaitijos ir Aukštaitijos. Kita gatvė, irgi kertanti Vilniaus pėsčiųjų gatvę – Vasario 16-osios, patraukė mano dėmesį ne tik todėl, kad ji, kaip man pasakojo, yra turėjusi daugiausia pavadinimų, kurie nuolat kei-

se – tikri lėktuvų propeleriai vietoj antkapių lakūnams, žuvusiems 1937 m. Žodžiu, visų šių faktų ir vietų buvimas Šiauliuose mane maloniai nustebino.

Žmonės iš praeities ir ateities

Pagaliau atėjo laikas apsisistoti vienoje vietoje ir nebegalvoti apie šios kelionės būsimus sustojimus. Troškau ne tik preleisti laiką su giminėmis, bet ir susipažinti su naujais žmonėmis, pamatyti jų paprastą, kasdieninį gyvenimą. Reikėjo ir pailsėti, nes dešiniąjį kelį tebeskaudėjo vos tik pabandydavau užsėsti ant dviračio.

Antrąją buvimo dieną Šiauliuose važiauvau į miesto pietinę dalį, kur vien tiksliai nauji, aukšti gyvenamieji namai, viename iš kurių gyvena Živilė, su kuria paskutiniaisiais savo gyvenimo metais gyveno jos motina (mano tėvo sūnė) ir senele (mano tėvo motina). Kaip paprastai, tvar-

Pirmą kartą savo gyvenime aplankiau kapines, kur ilsisi mano giminės. Živilė parodė, kur palaidoti jos tėvai ir mūsų močiutė. (Po dviejų metų aplankiau šias kapines per Vėlines – lapkričio 1 d. – ir buvau giliai sujaudintas atradęs apie dvidešimties žmonių grupę – Šiaulių dramos teatro aktorius, atėjusius pagerbti ir giedančius prie tetos Izos kapo.) Po kelių dienų, kai susitikau su mano mamos broliu, dėde Stasiu, jis man parodė tose pačiose kapinėse kitos mano močiutės kapą. Netoli mano mamos tėviškės, Šaukėnų kapinėse, dėdė parodė, kur palaidoti jos tėvas ir senelis.

ne džiugino susitikimai su jos artimais draugais. Dauguma iš jų buvo medikai arba muziejininkai. Mes svečiavomės jų dideliuose namuose ir erdviuose butuose, kur buvome svetingai sutinkami ir vaišinami ir kur vyko nesibaigiantys, malonūs ir gyvi pašnekėsiai. Živilė supažindino mane su Rita ir Olga, kurios mane vedžiojo po visus muziejus, priklausančius "Aušros" muziejui, kur jos abi dirbo. Keturiuose praleidome daug laiko. Ritos jaukiame ir elegantiškame bute gerdavome kavą su likeriu, valgydami pyragaičius ir gyvai, linksmi ir maloniai šnekučiuodamiesi. (Tuo laiku nė neįtariau, kad mano būsima miela žmona ir šių straipsnių "Dirvai" rašymo pagalbininkė sėdėjo kartu taip netoli manęs įsimintinų susitikimų metu!). Vėliau mes visi ir dar vienas naujas įdomus pažistas Jonas "fokusininkas" (vienas iš Lietuvos profesionalių "magų") linksmi žaidėme kėgliais Šiaulių inžinierių namuose.

Kai buvau su dėde Stasiu, susipažinau su jo vaikais ir jų šeimomis. Jie irgi labai šiltai priėmė mane. Pokalbiai su jais – ir gėrimas bei valgymas – buvo be pabaigos. (Ypač mane nustebino, kai buvo geriama iš didelio stikliuko, pilno degtinės ir siunčiamo aplink ratą iš rankų į rankas!) Gaila, kad neturėjau daugiau laiko susipažinti su kitais Petkevičiais, atrodo, kad ten jų yra nemažiau negu Petkevičių, su kuriais užaugau Clevelande!

(Bus daugiau)

Didžiuliam, iš išorės nepatraukliam atrodančiame name Živilės butas buvo nuostabiai jaukus. Autoriaus nuotr.

JAU PO DU

Vladas Vijašius

Chicagoje jau įpratome i Lietuvos ministerių atsilankymus. Nėra tos dienos, kad vienas ar kitas nebūtų Chicagoje. Ir visi jie nori pakalbėti ir paaiškinti mums, ką mes jau senai žinome. Ta tradicija buvo išlaikyta aną dieną, kada Rytmečio radijo pasirodė net du. Vienas premjeras, o kitas seimo atstovas užsienio reikalams.

Premjeras pasirodo atkeliaavo į savo gimnaziinio vestuves. Ir ne vienas, bet lydimas dešimties kitų giminių. Kazin kiek kainavo vargam Lietuvoje biudžetui tokia kelionė? Ir pareiškė, kad jis dar pasižvalgys po Ameriką. Žvalgysis tokiu laiku, kada Lietuvoje aiški finansinė krizė. Paklaustas apie savo amerikiečio giminės pavardės su trumpinimą ir sulietuvinimą, premjeras išsiskundė kaip ir pridera suktam politikieriui, ir nieko tinkamo neatsakė.

Programos vedėja uždavė toki įmantrų klausimą ir tokį ilgą, kad pagaliau nežinojai kas klausia ir kas atsako. O ji skundėsi, kad Lietuvoje keliavo su žalia kortele ir Lietuvos valdininkai nežinojo, kas tai per daiktas. Keista, kad mergina, pasinešusi kitus mokytį, nežinojo, kad i užsienį keliaujant reikia turėti užsienio pasą. Jos atveju, kadangi nėra Amerikos pilietė, ji turėjo turėti Amerikos dokumentą kuris vadinasi "Reentry viza" ir labai panašus i užsienio pasą. Žalia kortelė nieko nereiškia užsienyje. Gal daugiau reikštų "Drivers license".

Premjeras kalbėdamas užsiminė, kad Lietuva paveldėjo iš sovietijos labai blogus reikalus ir dabar labai sunku nusikratyti taisypročiais. Gryna tiesa. O kas gi buvo premjeras sovietiniais

laikais? Jis buvo viceministeris. Taigi jis vienas iš tų, kuris kūrė tą sistemą, iš kurios reikia išsinarplioti. Išėitų jog jis turėtų mokėti ir kaip reikia išsikeverzoti iš to viso mėslo.

Vietiniai politologai buvo labai mandagūs ir neteikė tokių klausimų i kuriuos premjeras negalėtų atsakyti. Tiesa, vienas paklausė, kodėl Lietuvoje tiek daug nusikaltimų, prie kurių prisideda policija ir niekas jų nebaudžia. Premjeras buvo gudrus. Jis tuojau atsakė, kad ir kitur tas pats. Latvijoje dar blogiau.

Kažkas paklausė, kaip su investavimais Lietuvoje. Kuris bankas yra patikimas. Premjeras paaiškino, kad nėra patikimų bankų. Jų tiek daug uždaro savo duris. Patikimiausia valdžios paskolų investavimai. Jie moka daug daugiau negu Amerikos bankai. Gali gauti dešimt procentų. Labai gražu. Bet amerikiečiai žino, kad kas atrodo geriau negu tiesa, tai reikia saugotis. Jeigu Lietuvos valdžia moka dešimt procentų palūkanų, tai kas bus toliau? Ar sugebės sumokėti pagrindinę sumą? Vargu.

Seimo atstovas užsienio reikalams nusiskundė, kad studentai išsiųsti studijuoti i užsienį, nenori grįžti. Tiesa. Bet jeigu jie turėtų tuos turčius, kuriuos jis turi, tikrai grįžtų.

Ir taip kasdien Chicagoje vieši ministrai ir kitokie pareigūnai. Ar ne geriau, kad jie būtų Lietuvoje ir dirbtų jiems pavestą darbą?

Kada Lietuvos ministrai i gaus sąžinę ir supras, kad darbas yra Lietuvoje, bet ne Amerikoje.

Jau net lietuviškos radijo programos turi poruoti, kad sutalpinę tą antplūdį.

(Atkelta iš 2 psl.)

Diskusijose buvo ir nusiskundimų, kad dar pasitaiko antisemininių išsišokimų ir po komunizmo subyrėjimo. Neseniai Lenkijoje katalikų kunigas savo pamoksle gerkai išsišoko, nors bažnyčioje tuo metu buvo ir Lenkijos prezidentas Lech Walensa. Konferencijoje paminėtas lenkas kunigas yra Gdanso šv. Brigitos parapijos klebonas, prelatas Henryk Jankowski, senas Walensos draugas, pakrikštijęs ne tik dvi prezidento dukras: Mariją Viktoriją ir Brigitą, bet ir darbininkų unija "Solidarumą". Prelatas jau atsiprašė bažnyčios vadų, Lenkijos katalikų primo kardinolo Glemb ir savo arkivyskupo Tadeušo Goclovskio. Pasirodo, jog žydų jausmus užgavo prelato pamokslo vieta, kur jis Dovydo žvaigždę palygino su Hitlerio svastika ir su bolševikų pjautuvu ir kūju.

TRUMPAI

• Japonijos sektos "Aukščiausioji tiesa" vado Asaharos teismas prasidės spalio 26 d. Jis kaltinamas masiniu žmonių žudymu. Jo sektos paskleistos dujos Tokijo požeminiame traukinyje pareikalavo žmonių aukų, daug buvo sužeistų.

• Turkijos kariuomenė vėl išbrovė i Irakui priklausančius kalnus, kur nukovė 57 kurdų laisvės kovotojus.

• Maskvos ligoninėje mirė buvusio Sovietų Sąjungos vado Leonido Brežnevo našlė Viktorija, sulaukusi 87 metų.

• Suomijoje suimti du rusų kareiviai, nelegaliai perėję Suomijos sieną.

• Turkijos spauda paskelbė Graikijos įstatymą, kuriuo ketinama atimti pilietybę Graikijoje gyvenantiems turkams musulmonams, kurių yra apie 100,000.

Iš visur apie viską

• Lenkijoje padidėjo žemės ūkio produkcijos eksportas i Rusiją ir kitas Rytų Europos šalis net 6 nuoš., lyginant su 1994 m.

• Latvijoje ir Estijoje pūkų biznį veda tarptautinė McDonalds restoranų korporacija. Ateinančiais metais planuojama atidaryti restoraną ir Vilniuje.

• Kanados, Ontario provincijos rinkimus birželio mėn. 8 d. pralaimėjęs naujųjų demokratų premjeras Bob Rae gavo darbą Toronto universitete, kur dėstys politinių mokslų kursą.

• Kinija sustiprino spaudimą Taivano vyriausybei. Spauda skelbia, jog teks aukoti kraują ir gyvybes. Kinijos karo manevrai vyko i šiaurę nuo Taivano. Liepos 21 d. prasidėjo vairuojamų raketų bandymai 17 mylių nuo Pechia salos. Ta proga Taipėjaus biržų rinkoje nukrito akcijų kainos.

• Afganistane netikėtai sustojo karo veiksmai. Net septynios tarptautinės organizacijos tarpininkauja, ieško taikos, siūlo įvairius projektus, kurie patenkintų visus.

• Turkmenistane vyriausybę nustebino netikėta liepos 13 d. demonstracija, kurios dalyviai reikalavo "darbo ir duonos". Milicija suėmė 100 žmonių, paskelbė, kad tai girtuokliai ir narkotikų vartotojai triukšmauja. Stebėtojai teigia, kad žemiausi atlyginimai siekia apie 9 dol. per mėnesį. Ir tų pinigų darbininkai negavo jau nuo vasario mėn. Valdžia tvirtina, kad piliečiai dykai gauna elektrą, dujas ir vandenį, tačiau yra vietovių, kurios vandens nematė visą mėnesį.

• Buvusioje Burmoje, dabartinė Myanmar, karinė valdžia paleido iš namų areš-

to demokratinės opozicijos vadovę San Suu Kyi. Ji planuoja važiuoti i Norvegiją atsiimti Nobelio taikos premijos, paskirtos jai 1989 m. Jos įtaka tautoje didelė. Nežiūrint karinės valdžios spaudos, 1990 m., jai jau esant visiškai izoliacijoje, jos įsteigta Demokratijos lyga iš 476 parlamento vietų laimėjo 392. Karinė chunta panaikino ir šių rinkimų rezultatus.

• Nigerijos karinis diktatorius gen. Abacha pradėjo teisti savo oponentus. Vakarių vyriausybės jau kalba apie tarptautines sankcijas Nigerijai. Ji skolinga užsienio bankams 37 milijardus dol., o naftos gavyba sumažėjo. Britų vyriausybė jau paskelbė, jog britų komonvelto vadų suvažiavime, kuris bus lapkričio mėn., generolas bus sutiktas labai šaltai. JAV vyriausybė panaikino išduotą vizą Nigerijos informacijos ministrai.

• Jungtinių Tautų gen. sekretorius Boutros Boutros Ghali lankėsi Rwandoje ir Burundi valstybėlėse. Jis išpėjo abi, kad vengtų naujo genčių karo tarp tutsių ir hutų, nes pasaulis daugiau nebesiū savo paramos.

• Irako diktatorius Saddam Hussein neseniai išvalė savo ministrų kabinetą. Tarp pašalintų yra jo pusbrolis vidaus reikalų ministras ir gynybos ministras, pravardžiuojamas "chemiku skerdiku" iš karo su kurdais dienų ir "Kuwaito žudiku" iš 1990 m. karo dienų.

• Pietų Korėja pasiuntė i Šiaurės Korėją 2,000 tonų ryžių. Komunistinė Š. Korėja laivą su ryžiais nukreipė i menkai apgyventą uostą, valdžia reikalavo, kad ant maišų nebūtų jokių užrašų, kad maistas iš Pietų Korėjos.

LINAS VYŠNIONIS Advokatas

Telefonas (216) 383-0225

24400 Highland Road, Suite 9 • Richmond Hts, OH 44143

TRANSPAK

Siuntiniai i Lietuvą pristatomi i namus.
Skubiems siuntiniams - AIR CARGO.
Komerčinės siuntos pagal susitarimą.
MAISTO SIUNTINIAI nuo \$29.- iki \$98.-

Aukštos kokybės maisto produktai

Pageidaujant prisiųsime smulkią informaciją.

Rūta Degutienė, 28262 Chardon Rd.
Willoughby Hills, OH 44092
Tel. 216-943-4662

Dirbame nuo 1987 m.

TRANSPAK, 2638 W. 69th St.
Chicago, IL 60629 Tel. 312-436-7772

Experienced Cook Days, Behind Gateway Apres Vous Cafe

2120 East 4th St. Cleveland
Apply in person.
241-0888

Dishwashers - Days Apres Vous Cafe

2120 East 4th St.
Cleveland Behind Gateway
-Apply in person - 241-0888

★★★★

IEŠKO DARBO

Muzikos mokytoja (turi kankles) ir jos vyras statybinkas, turintis JAV vairuotojo licenciją, ieško bet kokio darbo.

Skambinti tel.: (203) 899 0462.

★★★★

PASKOLOS NAMŲ, NUOMOJAMŲ BUTŲ, KOMERCINIŲ PASTATŲ, SKLYPŲ PIRKIMUI AR STATYBAI

Kreipkitės pas RAIMONDĄ BUTKŲ atstovaujantį

GEAUGA SAVINGS BANK,

10800 Kinsman Road, Newbury, Ohio 44065.

Tel. 338-7933 (Istaiga), 749-9261 (Šaukdys), 732-8250 (Namai).

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available - worldwide

EXPERTS ON TRAVEL
TO E. EUROPE

passports • visas
prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY FOR OVER
35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

LAKŪNAS AKROBATAS GARSINA LIETUVĄ

Jau pagarsėjęs savo gabumais lietuvis lakūnas – akrobatas Jurgis Kairys, po sėkmingo pasirodymo birželio 11 - 18 dienomis įvykusiose akrobatinio skraidymo varžybose Paryžiuje, rugpjūčio 9 - 13 dienomis dalyvaus tarptautinėje oro šventėje Abbotsfordo aerodrome prie Vancouverio, British Kolumbijoje, Kanadoje. Po to, jis dalyvaus varžybose oro šventėje, kuri įvyks San Diego mieste, Kalifornijoje rugpjū-

čio 25-27 dienomis. Iš čia vyks į Australiją, kur rugsėjo 14 - 17 dienomis varžysis Viener Neustadt mieste, o šių metų pabaigai dalyvaus spalio 7 - 8 dienomis akrobatinio skraidymo demonstravime Tajima aerodrome, Hyogo Japonijoje.

Jurgis Kairys gimė 1952 m. gegužės 6 d. Krasnojarsko krašte, tolimame Sibire, i ten 1950 metais ištremtoje lietuvių šeimoje. Sugrįžo į Lietuvą su tėvais tik 1959

metais. Baigęs Kaltinėnų vidurinę mokyklą, įstojo į Suomijos pasienyje esančią sovietų aviacijos mokyklą Vyborgo mieste. Ją baigęs, tęsė studijas ir jas sėkmingai baigė Leningrado civilinės aviacijos akademijoje. Akrobatiiniu skraidymu susidomėjo 1976 metais, ir po trijų metų tampa Sovietų Sąjungos čempionu ir dalyvauja visoje eilėje tarptautinių varžybų. 1981 metais laimi Europos, o 1982 metais net ir pasaulio čempionatus. 1989 metais dalyvauja akrobatinio skraidymo varžybose Jungtinės Amerikos Valstybėse ir tam-

pa jų nugalėtoju. 1992 metais laimi Pietų Afrikos, o 1993 metais JAV The Fond du Lac Cup varžybas. 1994 metais dalyvauja akrobatinio skraidymo Pasaulio taurės varžybose ir užima antrąją vietą.

Jurgiui Kairiui naująjį lėktuvą nupirkti padėjo ir jo dalyvavimą tarptautinėse varžybose finansiškai remia Lietuvos Taupomasis bankas su centru Vilniuje, turįs Lietuvoje 52 skyrius su 600 filialų bei atstovybių.

Kęstutis K. Miklas

KREIPIMASIS

Mieli lietuviai ir lietuvės,

Antras Lietuvos Pilietybės komisijos posėdžių ciklas yra planuojamas š.m. rugsėjo mėn. 4-9 dienomis Vilniuje. Ši Komisija buvo sukurta PLB valdybos pirmininkui B. Nainiui prašant, 1995 m. vasario mėn. Prezidento Brazausko dekretu. Pirmieji posėdžiai įvyko gegužės 29 – birželio 3 dienomis. Deja, per tą laiką Komisija savo darbo nespėjo užbaigti ir dėl to reikia tą darbą tęsti. Šis projektas yra labai svarbus tiek Lietuvai, tiek mums ir jis turi būti užbaigtas ir pateiktas Prezidentui Brazauskui, kuris jį pristatys Lietuvos Seimui.

Reikia ne vien pilietybės įstatymą pataisyti, bet taip pat ir pagerinti pilietybės įstatymo įgyvendinimo eigą.

Mes visi esame girdėję, kiek kliūčių kai kuriems tenka praeiti, norint atgauti savo pilietybę, bet, deja, konkrečių duomenų apie pilietybės atgavimo sunkumus niekas nėra surinkęs. Todėl kreipiuosi į visus ir visas, prašydama prisijungti man iki rugpjūčio 25 dienos savo pastabas, nuomones ir aprašyti sunkumus, jei juos teko pergyventi, ryšium su pilietybės atgavimu. Ypatingai svarbu yra gauti komentarų dėl pačios pilietybės atstatymo procedūros. Prašau siųsti visą medžiagą man šiuo adresu:

213 Lake Shore Dr.
Cary, Ill. 60013

arba FAX'u: (708) 639-5649
su pagarba,

Regina Narušienė
JAV LB Valdybos pirmininkė

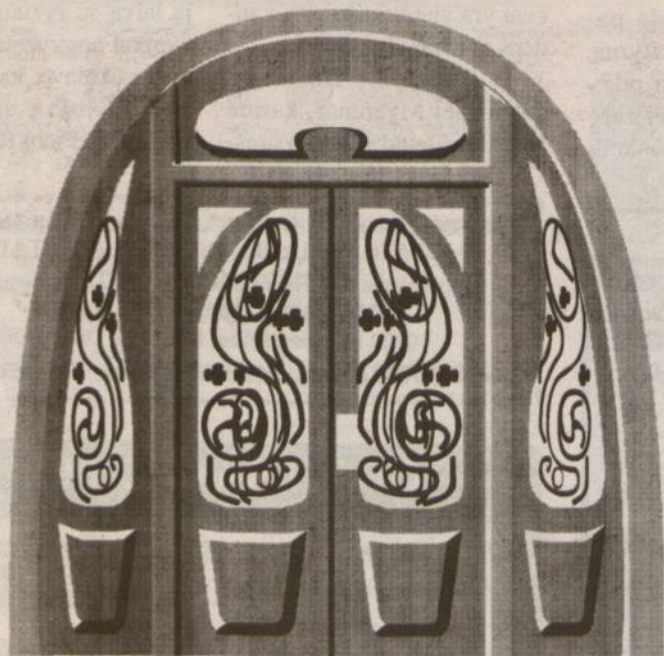

Jurgis Kairys savo lėktuve Suchoi-31.

R. Strikausko foto įmonės nuotr.

LIETUVIŲ, VYKSTANČIŲ LIETUVON, ŽINIAI.

Priešais Aušros Vartus, buv. XIX amžiaus Lietuvos didiko ištaikingose patalpose nesenai atidaryta, prestižinė lietuviška svetainė-restoranas, kokio iki šiol Gedimino mieste, Vilniuje, Lietuvos amžinoje Sostinėje, dar niekad nebuvo.

**RESTORANAS
ROJAUS ARKA**

M. Daukšos g. 3, VILNIUS, tel. 220625
Atidaryta nuo 11 iki 23 val.

Čia patiekiami lietuviški įprastiniai ir pagal spec. lietuviškos kulinarijos receptus pagaminti skaniausi valgiai. Kartštų valgių kainos nuo 4 iki 16 litų. Gausu įvairių lietuviškų skanėstų ir Lietuvos gamybos gėrimų, kurie savo kokybe pralenkia ne vieną užsienietišką brangų gėrimą. Čia iš Tauro rago galima pasismaguriauti mūsų senolių garsiuoju gėrimu-midumi, kokiuo senovės lietuviai vaišindavosi. Čia maloniai praleisite laiką ir atsigaivinsite praėjusių šimtmečių buv. Lietuvos didikų prabangiai gyventoję aplinkoje. Todėl savo numatytų lankytinų vietų sąrašą papildykite šios idomos vietos adresu ir pavadinimu.

P.S. 1798-1850 metais M. Daukšos gatvė vadinosi Rojaus gatve. Todėl nuo to buvo pavadinta ir ši prestižinė svetainė, o žodis "arka" reiškia, kad šių rūmų durys yra Arkos stiliaus.

CLEVELANDE ir apylinkėse

ALT SAJUNGOS CLEVELANDO SKYRIAUS NARIŲ SUSIRINKIMAS

Š.m. rugpjūčio 12 d., 6:30 val. p.p., Lietuvių namuose įvyks Amerikos Lietuvių tautininkų sąjungos Clevelando skyriaus narių susirinkimas.

Susirinkime dalyvaus ir padarys pranešimą ALTS pirmininkas dr. Leonas Kriaučiūnas.

Kviečiame Sąjungos narius ir visus pritariančius tautiškai minčiai susirinkime gausiai dalyvauti.

ALTS Clevelando sk.
valdyba

***** CLEVELANDO METROPARKAI GERIAUSI

Clevelando Metroparkai vėl buvo pagerbti. Neseniai Atlanta, GA, National Association of County Parks & Recreation Officials suvažiavime Clevelando Metroparkai buvo atžymėti už perspektyviuosius ateities planus, siste-

mingą veiklą, bendruomenių tinklo plėtimą bei skatinimą ilsėtis gamtoje. Priimdamas šį apdovanojimą Clevelando Metroparkų vykdomasis direktorius Vern Hartenburg pabrėžė: "Ši garbė tenka ne vien Clevelando Metroparkams, bet visiems Cuyahoga apskrities ir Hinckley miestelio gyventojams, nes jie visados mus remia."

Šis atžymėjimas sekė kitus du. Ta pati sąjunga apdovanojo įžymaus Valstijos Parigūno žymeniu Fred Rzepka, Clevelando Metroparkų tarybos vicepirmininką. Pernai Metroparkų žinyba buvo apdovanota – Sports Foundation & National Recreation & Park Association – Tautiniu aukso Medaliu už puikų parkų administravimą.

Ger.J.

***** OLIMPINĖ UGNIS CLEVELANDE

1996 m. Atlantoje, GA, įvyks olimpinės žaidynės. Pagal tradiciją jos bus pradėtos uždegtos iš Graikijos nuo

Olimpijos atneštą ugnį. Ji bus uždegta saulės spinduliais ir žibinte atskraidinta į Los Angeles, CA. Iš ten balandžio 27 d. bus pradėta deglių 15,000 mylių estafetė per JAV. 84 dienų estafetėje dalyvaus 10,000 deglių nešėjų, o ugnis aplankys 42-se valstijose 3,000 miestų ir miestelių.

Ugnis kelias ne vien bėgikų nešama. San Francisco mieste kelias istoriniu "cable car" vagonu, kelias traukiniu per retai apgyventus Vakarus, per Nebraska valstiją ją gabens "Pony Express" raiteliai, keltu plauks per Puget Sound sąsiaurį, plauks "candle" valtimi Arkansaso upe, puškens garlaiviu Mississippi upėje, Didžiojoje Ežeruose plauks prekiniais laivais iš Detroito į

Clevelandą, stabtels prie Niagaros krioklio ir kelias burlaivių Georgijos bei Floridos pakrantėmis. Olimpinė ugnis pasieks Atlantą 1996 m. liepos 19 d., kur bus uždegtas žaidynių aukuras per atidarymo iškilmes. Rugpjūčio 4 d. ji bus užgesinta Olimpinėms žaidynėms pasibaigus.

Olimpinės ugnies tradicija pradėta 1928 m. Amsterdamo, Olandijoje. Pirmoji 12 dienų estafetė iš Olimpo į Berlyno žaidynes buvo atlikta 1936 metais.

1996 m. estafetė JAV truks apie 13 valandų kas dieną. Ugnis kas naktį bus saugoma žibinte, o sekantį rytą uždegamas naujas deglas estafetei tęsti. Ger.J.

*****

PARENGIMAI

1995 M.

• RUGPJŪČIO 13 d. DIRVOS IR VILTIES draugijos gegužinė įvyks L. ir V. Apanių sodyboje.

• RUGPJŪČIO 20 d. Lietuvių klubo gegužinė LIETUVIŲ namuose.

• RUGSĖJO 2-3 d.d., ŠALFASS Golfo turnyras įvyks Windmill Lakes, golf course, Ravenna, Ohio. Rengia Clevelando Lietuvių Golfo Klubas.

• RUGSĖJO 30 d. Clevelando Baltų Komitetas rengia baltų bendravimo vakarą Lietuvių Namuose.

• SPALIO 7-8 LIETUVIŲ DIENOS rengia LB Clevelando apylinkės valdyba.

• SPALIO 22 d. DIRVOS 80 metų jubiliejus.

• LAPKRIČIO 12 d. Šv. Jurgio Rudens Festivalis 11:30 – 3:30 p.p.

• LAPKRIČIO 18 d. Kariuomenės Šventės minėjimas. Lietuvių Namuose.

• GRUODŽIO 17 d. "Singing Angels" choro koncertas trečią val. po pietų Dievo Motinos parapijoje.

• GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios – Šv. Jurgio parapijos salėje 9:30 v.v.

• GRUODŽIO 31 d. NAUJŲ METŲ SUTIKIMAS Lietuvių namų salėje.

BORN TO TRAVEL

26949 Chagrin Blvd. #103
(Ohio Savings Building)
CLEVELAND, OH 44122

Tel: (216) 831-5530 & (800) 366-9980
Fax: (216) 831-5028

OFFERING CORPORATE AND LEISURE TRAVEL

Siūlome geriausius skrydžius į Pietų Ameriką,
Australiją, Vakarų Europą.
Kelionės laivais į Karibų salas.

RITA STAŠKUTĖ
kelionių specialistė

ŽVAIGŽDUTĖ
MOTIEJŪNIENĖ
kelionių specialistė

Skambinkite arba aplankykite mus ir mes padėsime suplanuoti Jūsų kelionę. Clevelande bilietus pristatome į namus.

KELIONĖS Į LIETUVĄ
* visuomet geriausiomis kainomis *

SKRYDŽIAI SU FINNAIR
SAS, Lufthansa, KLM, LOT Polish

Mes atstovaujame Lithuanian Air (LAL)

Atlanta Import-Export Inc.

2719 West 71 street. Chicago, IL 60629

Tel. (312) 434-2121 (800) 775-SEND

Mūsų Atstovas Clevelande:

Dainius Zalensas
LITMA I.E.

639 East 185 th Street
Cleveland Ohio 44119

Tel. (216) 481-0011

Greitas Siuntinių Persiuntimas
Air Cargo, Laivu
Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ
RUSIJĄ, UKRAINĄ, BALTARUSIJĄ
Pasiteiraukit dėl Amerikietiško maisto
komplektų

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.,
William J. Jakubs Jr.,
Keneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai
936 East 185 th Street, Cleveland, Ohio 44119
Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama
teikianti jaukią atmosferą liūdėsio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

TAUPA Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119 481-6677

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį
ir ketvirtadienį ----- 9:00 v.r. – 4:00 p.p.
penktadienį ----- 9:00 v.r. – 6:00 p.p.
šeštadienį ----- 9:00 v.r. – 12:00 p.p.
sekmadienį parapijoje --- 11:00 v.r. – 12:00 p.p.

Kiekvieną taupomojį sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000

MATAS REALTORS

NORMLS

Broker RITA MATAS – G.R.I. – state certified
real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH. 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS – teisinis patarėjas

DIRVA

ATSIŠVEIKNTA SU KREPŠINIO VETERANU ZENONU PUZINAUSKU

Edvardas Šulaitis

Kada Lietuva prieš 58 m. Rygoje laimėjo Europos vyrų krepšinio pirmenybes, pagrindinio penketuko žaidėju buvo vos Jėzuitų gimnaziją baigęs 17-metis jaunuolis Zenonas Puzinauskas. Vėliau jis buvo Europos čempionu ir 1939 m. pirmenybėse Kaune.

Dabar po 58 metų jis su viso pasaulio lietuviais džiaugėsi Lietuvos krepšinio rinktinės sidabro medaliais, pelnytais Graikijoje įvykusiose 29-se Europos pirmenybėse. Gaila, likimo buvo skirta, kad šis vienas iš daugiausia Lietuvos krepšininkui nusielpniusių vyrų iškeltų amžinybėn gana nelauktai ir netikėtai. Jis mus paliko liepos 16 d., kuomet jo kūnas buvo rastas didžiuliuose jo namuose Beverly Shores miestelyje Indijanos valstijoje.

Zenonas buvo gimęs 1920 m. kovo 4 d. Kaune, keturių vaikų šeimoje (turėjo seserį Ireną ir brolius Vytautą (irgi gerą krepšininką) bei Kęstutį, gyvenantį Lietuvoje).

Kaip ir dauguma jo dienų draugų jis bėgo nuo komunistų ir karo sukūrys nubloškė jį į Vokietiją. 1945-1948 m. Vokietijoje aktyviai dalyvavo ne tik krepšinyje (žaidė už garsiąją "Šarūno" komandą ir lietuvių rinktinę), bet taip pat reikėsi ir lengvojoje atletikoje. 1947 m. Augsburgėje įvykusiame suvažiavime jis buvo išrinktas pirmuoju Vyr. Fizinio auklėjimo ir sporto komiteto (FASK) pirmininku išėivijoje. Tokioms pareigoms jis buvo išrinktas ir 1952 m. Chicagoje (čia tas komitetas buvo renkamas tik (Šiaurės Amerikai), tačiau po

3 mėnesių iš šių pareigų pasitraukė. Lietuviškoje veikloje jis nedaug reikėsi, nors priklausė "Sporto" žurnalo redakciniam kolektyvui ir rašė fizinio auklėjimo bei sportinio judėjimo klausimais.

Dar gyvendamas Vokietijoje, Z. Puzinauskas ėjo aukštas pareigas pasaulinėje – YMCA organizacijoje. Joje įvairiose pareigose jis darbavosi ir JAV, kuomet jis gyveno Chicagoje. Kurį laiką buvo YMCA direktoriumi, o be to dirbo ir Red Cross (Raudonojo Kryžiaus) organizacijoje. Išėjęs į pensiją galutinai apsistojo Beverly Shores kurortiniame miestelyje. Gyveno vienas su ištikimu draugu – šunimi trijų aukštų name, iš kurio buvo galima matyti didįjį Michigano ežerą. Buvo vedęs, bet su žmona Ona išsiskyrė; turėjo dukrą Dalią ir tris anūkus. Dukra gyveno už 6 mylių nuo tėvo ir dažnokai jį aplankydavo.

Z. Puzinauskas priklausė Beverly Shores lietuvių klubui, kartais ateidavo į jo susitikimus, bet artimiau su tautiečiais nebendraudavo. Kaip teigia jo geras pažįstamas, kaimynystėje gyvenęs žurn. Vytautas Kasniūnas, Zenonas dažnai sėdėdavęs atokiau nuo kitų žmonių. Jis sako, kad Puzinauskas mokėjęs 6-7 kalbas, daug skaitydavęs. Nors ir buvo operuoti abiejų kojų sąnariai, bet jautėsi neblogai, o trumpai prieš mirtį tikrinęs gydytojas teigė, kad jo sveikata yra gana gera. Galvojama, kad galėjęs mirti nuo karščio, nes labai nemėgo dirbtino vėsinimo. Atidarius jo kambarį ja-

me buvo rasta daugiau negu 100 laipsnių (Farenheito) temperatūra (tuo metu Chicagoje ir tolimesnėse apylinkėse buvo rekordiniai karščiai).

Z. Puzinauskas buvo palaidotas liepos 19 d. Beverly Shores kapinėse. Atsisveikinimo su vėlioniu iškilmėse kalbėjo jo ilgamečiai bendradarbiai: Algirdas Visockis, Valdas Adamkavičius – Adamkus (jo sportinės ir organizacinės veiklos bendražygis Vokietijoje ir JAV), Vytautas Peseckas, dr. Gediminas Balukas.

Z. Puzinauskas labiausiai vertino Lietuvos krepšininkų pergalės 1937 m. Rygoje. Tais metais, krepšininkams sugrįžus į Kauną, jį ir kitus rinktinės narius prez. Antanas Smetona apdovanojo Vytauto Didžiojo I-jo laipsnio medaliu ir Jaunosios Lietuvos organizacijos "Trijų liepsnų" II-jo ir III-jo laipsnio žymenimis.

Mano atmintyje geriausiai išlikęs momentas – turima nuotrauka po pergalės II Europos krepšinio pirmenybėse Rygoje, ją esu patalpinęs knygelėje "Lietuviškasis krepšinis", kur Z. Puzinauskas džiūgiauja kartu su penketuko nariais: Talzūnu, Kriauciūnu, Žuku ir Baltrūnu. Visi šie amžinajam poilsiui jau iškeliavo anksčiau; dabar juos pasekė ir paskutinytis – Zenonas Puzinauskas. Nors jis išėjo, bet jo pavardė visiems laikams aukso raidėmis bus įrašyta į Lietuvos sporto istoriją.

Čia dar norisi pridėti, kad Z. Puzinauskas, jam gyvenant Vokietijoje, pasižymėjo ir kaip stiprus disko metikas. Jis du kartus pagerino Lietuvos rekordą, 1949 m. spalio mėn. 2 d. Miunchene, prieš futbolo rungtynes tarp Pietų ir Šiaurės Vokietijos rinktinių, įvyko kviestinių geriausių Vokietijos lengvathletų varžybos. Ir čia Z. Puzinauskas pagerino jam priklausantį Lietuvos rekordą, diską nusiųsdamas 46.10 m. Tai tuo laiku buvo jau europinio lygio pasėkmė.

A.† A.

VYTAUTUI-JONUI ŠUKIUI

1995 metų rugpjūčio 2 d mirus, liūdesyje pasilikusiems žmonai LIUIZAI ŠUKIENEI, vaikams ir jų šeimoms, broliams - KĘSTUČIUI ir JULIUI ŠUKIAMS -, jų šeimoms, bičiuliams bei artimiesiems širdingiausių užuojautą reiškiamo.

M. ir G. Aukštuoliai,
R. ir S. Baltušiai,
V. ir S. Blinstrubai,
G. ir A. Bundoniai,
J. Balbatas,
J. Citulis,
A. Kavaliūnas

Užuojautą reiškiamo mūsų skyriaus nariams
FILOMENAI ir ANTANUI GALDIKAMS

JŲ SŪNUI ALGIRDUI

tragiškai atsiskyrus su šiuo pasauliu.

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SĄJUNGOS
LOS ANGELES SKYRIUS

Atnaujindami prenumeratą ir kitomis progomis Dirvai aukojo:

Matioška J., Centerville	8.00
Juozaits J., Juno Beach	50.00
Apanavičius R., Euclid	20.00
Puškorius D., Willoughby H.	8.00
Šalčiūnas E., Beverly S.	10.00
Maželis P., Los Angeles	15.00
Dapkus S., Canada	10.00
Veitas B., Milton	20.00
Mitinas O., Fremont C.	10.00
Macijauskas B., Sunny H.	50.00
Mildažis J., Juno Isles	20.00
Brizgys V., Chesterland	20.00
Žiedonis K., Willoughby H.	10.00
Kavaliūnas A., Cleveland ..	10.00
Miškinis V., Cleveland	10.00
Kavaliūnas A., Culver	10.00
Banyš A., Bloomfield H.	20.00
Bukšnis A., East Lansing ...	10.00
Šukelis S., Chicago	10.00
Palionis T., Middleton	25.00
Budreckas I., Chicago	20.00
Drukteinis R., Omaha	10.00
Lembertas M., Santa Monica ..	20.00
Švarcas R., W. Newbury ...	10.00
Žemaitis G., Cleveland	10.00

Visiems aukotojams
nuoširdžiai dėkojame

TURNYRAS GOLFO

1995 m. ŠALFASS GOLFO
Turnyras įvyks rugsėjo mėn.
2-3 d.d., šeštadienį ir sekmadienį, Windmill Lakes Golf
Course, Rt. 14. Golfinkai
apsistos Holiday Inn, Rt. 43
ir I-76, Kent, Ohio.

Golfinkų susipažinimo
vakaras įvyks rugsėjo mėn 1
dieną, 7 val. vakaro, Holiday
Inn Hotelyje.

Dėl smulkesnių informacijų
skambinti A. Nagevičiui
845-8848.

Iki pasimatymo golfo
laukuose! A.N.

★★★★★

Skaitykite ir platinkite
DIRVA

★★★★★

DIRVOS - VILTIES GEGUŽINĖ

ĮVYKS

SEKMADIENĮ, RUGPJŪČIO 13 D.

VINCO IR LIUDOS APANIŲ SODYBOJE
(8020 MULBERRY ROAD, CHESTERLAND, OHIO)

Pradžią 1 val.

Šilti pietūs. Bufeto užkandžiai. Gėrimai. Loterija. Dainos.

PELNAS SKIRIAMAS "DIRVAI"

Š.m. rugpjūčio 13 d. visi keliai veda į DIRVOS – VILTIES
gegužinę, į Vinco ir Liudos Apanių sodybą,
8020 Mulberry Road, Chesterland, Ohio

